

FILOZOFSKA FAKULTETA V LJUBLJANI

Študija o ovirah in potrebah žensk v lokalni politiki

Poročilo raziskave

Dr. Milica Antić Gaber, dr. Jasna Podreka, Maja Tašner Vatovec

25.5.2015

REPUBLIKA SLOVENIJA
SLUŽBA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA RAZVOJ
IN EVROPSKO KOHEZIJSKO POLITIKO

Kazalo

1	UVOD.....	3
2	METODOLOGIJA.....	5
2.1	Predstavitev vzorca	6
3	OSNOVNE UGOTOVITVE	9
3.1	Spodbude in podpore: politične, družinske, prijateljske, profesionalne	9
3.1.1	Spodbude: politične, družinske, prijateljske, profesionalne	9
3.1.2	Podpore pri pripravah na volitve	11
3.2	Pot do kandidature oz. izvolitve in predhodna vpetost v lokalno okolje	13
3.3	Politične ambicije	16
3.4	Vloga in pomen stranke.....	20
3.5	Drugi vplivi in ovire	28
3.5.1	Ženskam nenaklonjena lokalna okolja	28
3.5.2	Težave pri usklajevanju zasebnega življenja in delovanja v politiki	29
3.5.3	Strokovna podpora in usposabljanja.....	30
3.5.4	Pomen socialnih mrež	31
3.6	Mentorstvo in vzornice v politiki	32
3.7	Kvote.....	34
4	ZAKLJUČEK	37
5	VIRI IN LITERATURA:.....	40

1 UVOD

Statistično potrjeno dejstvo je, da ženske, kljub mnogim sprejetim načelnim podporam, strategijam in politikam, ki so usmerjene na doseganje enakosti spolov, še vedno nimajo enakega dostopa do politične moči in odločanja. Moški še vedno ostajajo nadreprezentirani, skoraj na vseh nivojih političnega odločanja, pri čemer se v slovenskem prostoru, kot posebej kritičen kaže lokalni nivo.

Če na državnem nivoju po zadnjih volitvah lahko spremljamo pomembni preboj žensk v parlament (32 poslank oz 35,6 % poslanskih mest) in na ministrska mesta (8 ministric oz 50% ministrskih mest), pa tega nikakor ni opaziti na lokalnem nivoju, kjer je na mestih odločanja (med županji in med občinskimi ter mestnimi svetnicami) žensk izrazito malo. Trenutno imamo v Sloveniji samo 16 od 212 občin, ki imajo županjo, kar predstavlja 7,6 odstotka vseh županskih mest. Prav tako imamo le tri občine, z več kot 50 odstotki svetnic in kar deset občin, kjer v mestnem oz občinskem svetu ni niti ene svetnice (Metina lista, Meta dekleta, 2015).

Očitno je, da je politično polje na lokalni ravni še vedno močno zaprto za ženske. Lahko bi rekli, da so različni zakonodajni in drugi mehanizmi (kvote in drugi podporni mehanizmi, strategije in politike za doseganje večje zastopanosti žensk v politiki) očitno, čeprav postopoma in počasi, pozitivno vplivali na zastopanost žensk na državnem nivoju. Legitimno se je torej vprašati, zakaj ti ne deluje enako tudi na lokalni ravni in kje tičijo glavne ovire za vstopanje večjega števila žensk tudi v lokalno politiko.

Raziskav, ki bi tematizirale ovire in potrebe žensk v lokalni politiki, zlasti v slovenskem prostoru, ni veliko. Večina raziskav se osredotoča na državno raven, ki pa se od lokalne pomembno razlikuje, zaradi česar njihove ugotovitve ni mogoče enostavno prenesti tudi na položaj žensk na lokalni ravni. Pomembne razlike namreč izhajajo iz različne strukturiranosti in organiziranosti, različne zakonodaje ter vsakdanje lokalne prakse in posebnosti lokalnih okolij, ki so pomembne za razumevanje položaja žensk v njem. Zaradi tega smo se odločili, da posebej raziščemo kakšne so ovire in potrebe žensk, ki so kadarkoli kandidirale na lokalnih volitvah.

Eno ključnih vprašanj, ki smo si ga pri tem v pričujoči študiji zastavili je, kje so tiste ključne ovire, ki nekaterim kandidatkam preprečujejo uspešen nastop na lokalnih volitvah ter kaj so po mnenju tistih, ki so že kdaj kandidirale tiste ključne potrebe, da bi lahko bile na volitvah (bolj) uspešne.

Študija se tako osredotoča na nekaj ključnih točk, in sicer:

- Kakšnih spodbud in podpor (politične, družinske, prijateljske, profesionalne) so bile deležne kandidatke pred, med in po kampanji
- Kakšna je bila njihova pot do kandidature oz. izvolitve in predhodna vpetost v lokalno okolje
- Kakšne so njihove politične ambicije, v smislu nadaljnjega delovanja v politiki
- Kakšni sta bili pri kandidiranju in izvolitvi vloga in pomen stranke
- Kakšni so bili drugi vplivi, v smislu dodatnih izobraževanja za delo v politiki, financiranje kampanje
- Ali jim je bilo nudeno kakršno koli mentorstvo oz. ali so imele kakšne vzornice v politiki in kako pomembne so vzornice v politiki.

Skozi teh nekaj ključnih točk bomo tako poskušali iskati odgovore na vprašanje katere ovire in potrebe zaznavajo ženske, ki se podajajo na pot lokalne politike ter obenem poskušali ugotoviti, zakaj je delež žensk na lokalnem nivoju še vedno tako nizek.

2 METODOLOGIJA

Da bi lahko odgovorili na vprašanje s kakšnimi ovirami in potrebami se srečujejo ženske, ki so že kdaj kandidirale na lokalnih volitvah v Sloveniji in bile ali ne izvoljene, smo povprašali kar nje same. Na podlagi preučevanja strokovne literature in opravljenih raziskav v nekaterih drugih državah smo pripravili iztočnice za empirično analizo o tem, kakšne so ovire in potrebe žensk ob vstopu in delovanju v lokalni politiki, ki bi lahko služila kot strokovna podlaga nadaljnjim intervencam v okviru projekta (delavnice, strokovni članki, mnenjski teksti v časopisju, regijska srečanja) ter spremembam politik, zakonodaje ali kakšnim drugim ukrepom.

Pripravili smo anketni vprašalnik in izvedli smo spletno anketo (<http://www.1ka.si>). Pred samo izvedbo je bila izpeljana testna anketa, katere namen je bil izpopolniti zastavljena vprašanja. Testirali samo izvedbo iz vsebinskega vidika, s stališča izvedljivosti in glede potrebnega časa za njeno izpolnjevanje. Anketa vsebuje začetno kontrolno vprašanje "Ali ste že kdaj kandidirali na lokalnih volitvah", ki je omogočilo zajetje tistih respondentk, ki so kadarkoli kandidirale na lokalnih volitvah, ne glede na rezultat volitev, kakor tudi vprašanje o tem, ali so bile izvoljene, kar nam je tudi omogočilo primerjavo med izvoljenimi in neizvoljenimi respondantkami. Anketa v celoti obsega 58 vsebinskih vprašanj, od tega je 28 krovnih vprašanj, 23 podvprašanj, 7 vprašanj povezanih z demografijo ter končni komentar. Večina (33) vprašanj je bilo zaprtega tipa, 22 vprašanj je imelo možnost opisnega odgovora pod kategorijo »drugo«. Vprašanja izključno odprtega tipa pa so bila 4 (vključno z zaključnim komentarjem).

K izpolnjevanju smo povabili vse, ki so kadarkoli kandidirale na lokalnih volitvah ne glede na to ali so bile tudi izvoljene ali ne. Povabilo k izpolnjevanju ankete smo razpošiljale predvsem preko elektronske pošte. Da bi zajeli kar se da reprezentativni vzorec smo anketo poslale na naslove izvoljenih in neizvoljenih kandidatk za mestne, občinske svetnice ter županje, na naslove strank, združenj, iniciativ, ki delujejo v posameznih lokalnih okoljih, na naslove lokalnih odborov, na različna društva, združenja, iniciative, ki se ukvarjajo z vprašanjem žensk v politiki in enakostjo spolov (npr. VitaActiva, Spol.si, Metina lista, itd.), na sektor za enake možnosti na Ministrstvo za delo, družino socialne zadeve in enake možnosti. Anketa je bila poslana na skupno več kot 600 naslovov. Anketiranje je potekalo približno en mesec od 14.04. do 7.05.2015. V tem času smo zabeležili 538 klikov na anketo.

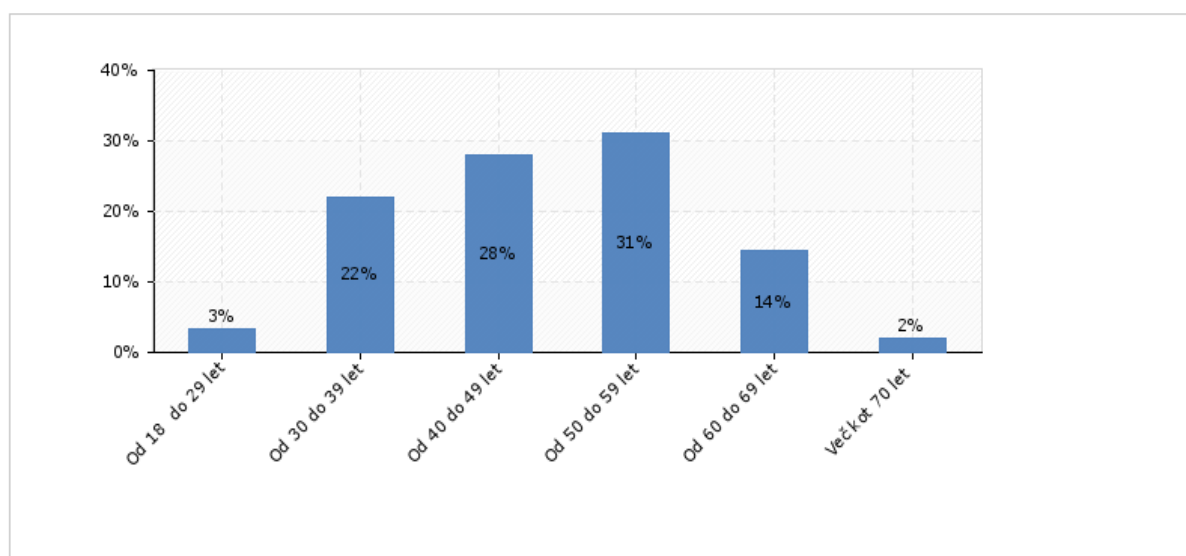
Za veljavne smo šteli vse ankete, kjer anketiranke odgovorile na vsaj vsa obvezna vprašanja. Takih anket je bilo 160. Podatke smo analizirali s pomočjo programskega orodja SPSS.

2.1 Predstavitev vzorca

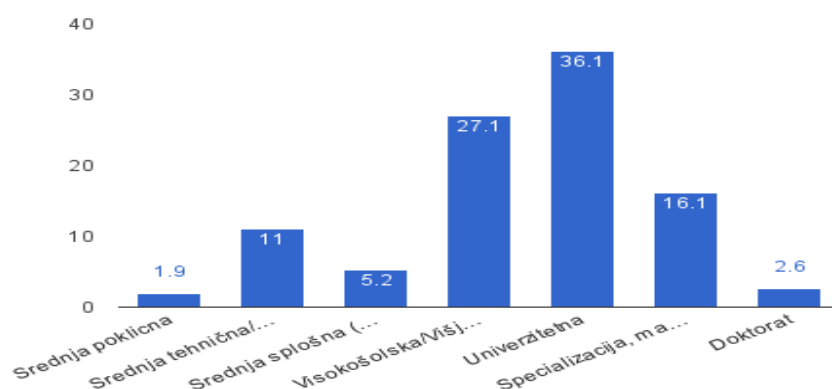
Vzorec zajetih zajema 160 respondentk, ki so kadarkoli kandidirale za različne funkcije na lokalnih volitvah ne glede na izvoljenost ali čas kandidature. Med njimi je 131 (77 %) takšnih, ki so na lokalnih volitvah bile izvoljene in 40 (23%) takih, ki niso bile izvoljene.

Starostna struktura anketirank je optimalna, največ anketirank je iz starostne skupine 50-59 let (31%), sledijo ji anketiranke iz starostne skupine 40-49 let (28%), 22 odstotkov pa je bilo starih med 30 in 39 let, najmanj pa je bilo takih, ki sodijo v skupino 18-29 ter starejših od 70 let, kar se približuje tudi starostni strukturi žensk v politiki v Sloveniji (Slika 1).

Slika 1 Starostna struktura anketirank

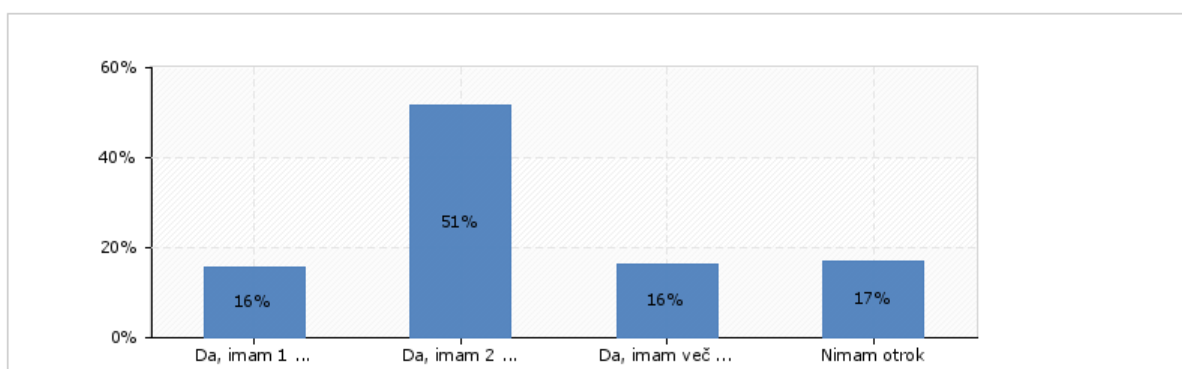
Slika 2 Izobrazbena struktura anketirank

V našem vzorcu je med respondentkami 36 odstotkov takih, ki imajo univerzitetno izobrazbo, 27 odstotkov z visokošolsko izobrazbo, 16 odstotkov jih ima znanstveni magisterij ali specializacijo, 11 odstotkov srednjo tehnično ali strokovno šolo, 5 odstotkov splošno srednjo šolo ali gimnazijo ter približno 3 odstotke doktorat znanosti (Slika 2). Anketiranke v zajetem vzorcu so tako v povprečju bolj izobražene, kot velja za splošno slovensko populacijo (kar je ugotovljeno tudi za ženske v politiki v Sloveniji, pa tudi drugod), saj je po podatkih Statističnega urada v letu 2014 višje oz. visokošolsko izobrazbo doseglo 20.5 odstotka prebivalstva (SURS, 2014). Med anketiranimi močno prevladujejo tiste, s področja družboslovja in humanistike (63 %), sledijo jim tiste, iz naravoslovnih smeri (17%), najmanj pa jih je iz tehničnih strok (13%).

Po zaposlitvenem statusu je bilo nekaj več kot polovica zaposlenih (61%), sledile so upokojenke (19%) in samozaposlene anketiranke (13%). Nezaposlenih pa je bilo 4% anketirank. Med respondentkami ni dijakinj in študentk.

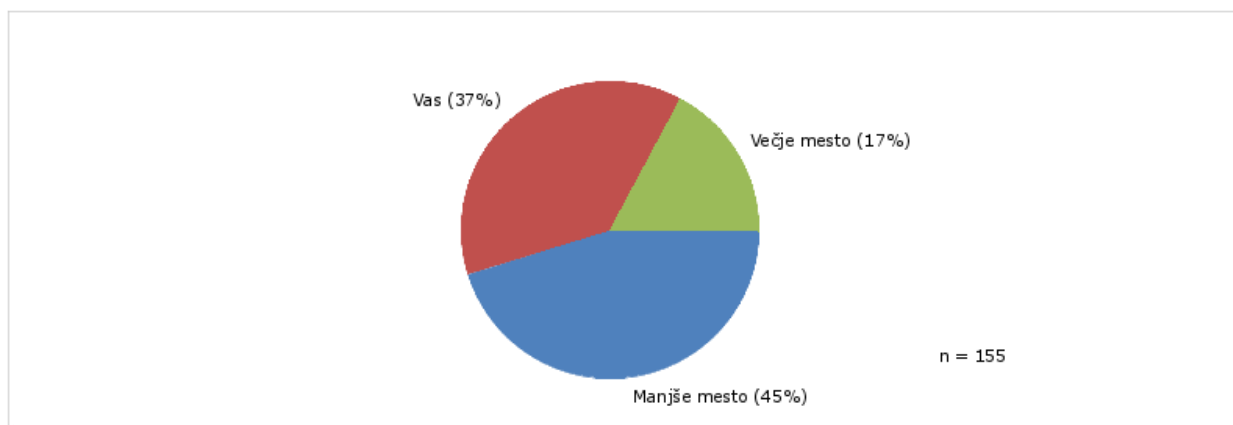
Slika 3 Anketiranke glede na število otrok

Med anketirankami prevladujejo tiste z otroki. Največ je takšnih, ki imajo po dva otroke (51%), 16 odstotkov je takšnih, ki imajo več otrok in 15 odstotkov takšnih, ki imajo enega otroka. Brez otrok pa je 17 odstotkov anketirank (Slika 3).

Glede na starost otrok ugotavljamo, da je več kot polovica takšnih (56%), ki imajo starejše otroke, to pomeni otroke, ki ne obiskujejo več srednje šole. Temu so sledile ženske, katerih najstarejši otrok obiskuje osnovno šolo (27%) in ženske, katerih najstarejši otrok obiskuje srednjo šolo. Najmanj (16%) pa je med anketirankami žensk z otroci v predšolski dobi.

Slika 4 Anketiranke po kraju bivanja

Razporeditev anketirank po kriteriju kraja bivanja kaže, da večina respondentk, to je skoraj polovica (45%), živi v manjšem mestu in nekaj več kot tretjina (37%) v vaškem naselju. V anketi smo zajeli najmanj takih, ki živijo v večjem mestu (17%) (Slika 4).

Po predstavljenem vzorcu lahko glede na znane statistične podatke in demografske podatke iz prejšnjih raziskav sklepamo, da je naš vzorec reprezentativen za populacijo žensk, ki so aktivne v lokalni politiki v Sloveniji. V anketi Usklajevanje zasebnega in profesionalnega življenja kot ovira za številčnejšo prisotnost žensk v politiki je namreč vzorec političark na lokalni ravni podoben. Mestne in občinske svetnice, ki smo jih zajeli v raziskavo so večinsko spadale v starostni kategoriji med 40 in 49 let (33%) ter med 50 in 59 let (30%). Druga najštevilčnejša starostna kategorija so bile svetnice stare med 30 in 39 let (21%). Večina svetnic je imela univerzitetno izobrazbo (42%), družboslovne smeri (57%). Prav tako je velika večina svetnic bila poročenih (77%), z dvema otrokoma (61%). Malce več kot tretjina svetnic je bila iz vaškega naselja (36%), nekaj manj kot tretjina pa iz manjšega kraja, kot npr Vransko, Lesce (29%) in mesta, kot npr Jesenice, Laško (28%) ter 7% iz večjega mesta (Poročilo anketnega vprašalnika, Usklajevanje zasebnega in profesionalnega življenja kot ovira za številčnejšo prisotnost žensk v politiki, 2011).

3 OSNOVNE UGOTOVITVE

V nadaljevanju bomo predstavili najpomembnejše ugotovitve, ki izhajajo iz analize podatkov pridobljenih z anketo. Zanimalo nas je predvsem, kakšne so ovire in potrebe žensk, ki želijo delovati oziroma že delujejo v lokalni politiki. Eno ključnih vprašanj na katerega želimo odgovoriti v pričujoči analizi je, kje so – po mnenju kandidatk samih - tiste ključne ovire, ki jim na volitvah na lokalni ravni preprečujejo uspešen nastop v politični tekmi ter kaj so po njihovem mnenju ključne potrebe, ki bi jim omogočile uspeh na volitvah. Njihovi odgovori predstavljajo dragocene vir spoznanj o tem, kje tičijo ovire ob odločitvi za vstop v lokalno politiko, kakšne so njihove potrebe ob tem in kakšni so njihovi razmisleki in pomisleki ob vstopanju v polje političnega. Prav tako pa nas je zanimalo kakšen je njihov osebni politični angažma, pa tudi kakšne in kolikšne podpore, tako individualne v zasebnem življenju kakor tudi kolektivne, finančne in politične so bile deležne ob tem, ko so se za kandidaturo odločile.

3.1 Spodbude in podpore: politične, družinske, prijateljske, profesionalne

Za ženske praviloma velja, da se za kandidiranje na kakšno politično funkcijo le redko odločijo same in da pri tem praviloma potrebujejo dodatne spodbude in podpore. Zaradi tega nas je zanimalo, kdo in kaj je respondentke spodbudilo k razmišljanju za kandidaturo ter kakšnih podpor so bile deležne v času kandidiranja, s strani posameznikov in skupin iz vrhov politike, iz lokalnega okolja, družine oz partnerja_ice in posameznic, posameznikov in skupin ljudi iz profesionalnega življenja. Zanimalo nas je, ali obstajajo pomembne razlike med izvoljenimi in neizvoljenimi kandidatkami in ali je mogoče pri vprašanju spodbud in podpor zaznati pomembne ovire in potrebe za uspeh v polju politike.

3.1.1 Spodbude: politične, družinske, prijateljske, profesionalne

Zanimalo nas je, v kakšnem kontekstu so se ženske odločale za aktivno politično delovanje. Eno od vprašanj s katerim smo omenjeno ugotavljali je vprašanje *»Kdo vas je najbolj spodbujal, da ste začeli razmišljati o kandidaturi«*, respondentke so se opredeljevale za vsako kategorijo posebej.

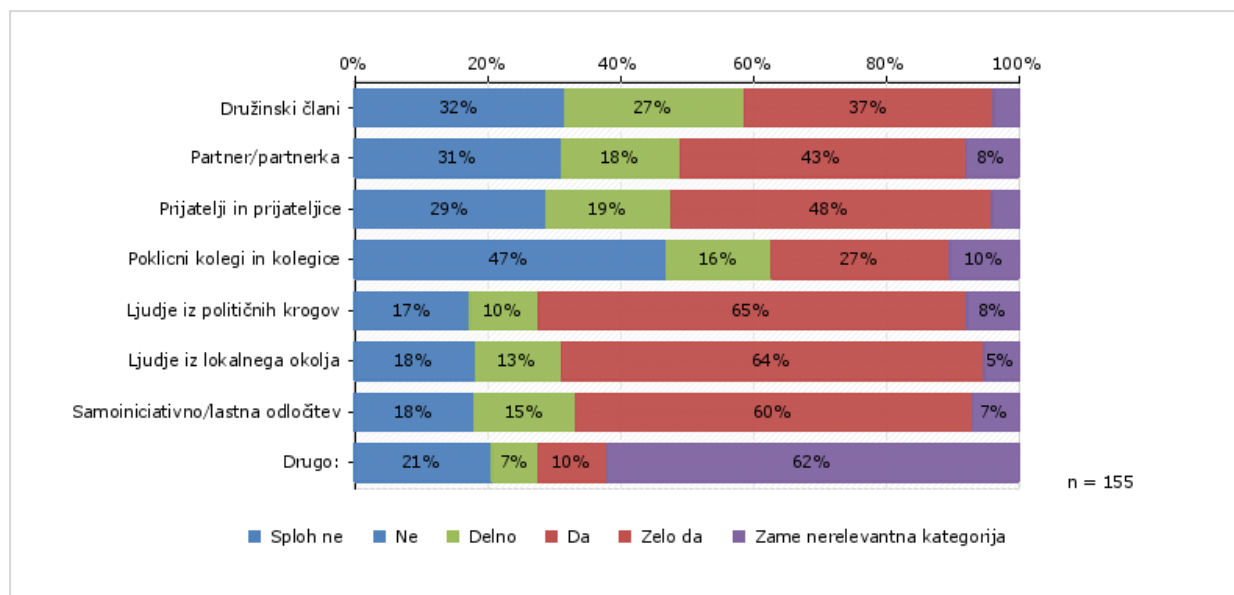
Ugotavljamo, da so ženske, ki se odločijo za kandidaturo, pogosto tiste, ki sebe že percipirajo kot možne kandidatke za delovanje v politiki, saj je iz odgovorov razvidno, da je kar 60 odstotkov vseh anketirank poročalo, da so o kandidaturi razmišljale tudi same (Slika 5). Obenem pa je mogoče ugotoviti, da je to le prvi korak in da so ob tem zelo pomembne tudi zunanje spodbude. Zunanje spodbude, ki so na anketiranke najbolj vplivale, da so začele razmišljati o kandidaturi, so praviloma prihajale s strani ljudi iz političnih krogov in širšega lokalnega okolja. Kakor je razvidno na Sliki 5, je kar 65 odstotkov vseh anketirank poročalo,

da so jih k razmišljanju o kandidaturi spodbujali ljudje iz političnih krogov in 64 odstotkov ljudi iz lokalnega okolja.

Na osnovi odgovorov respondentk, je mogoče sklepati, da so spodbude ljudi iz političnih krogov in lokalnega okolja ene ključnih za njihove candidature, da pa je predpogoj za to, da storijo korak naprej pri prepoznavanju sebe kot potencialne kandidatke za delo v politiki. Te začetke ambicij bi lahko torej razumeli, kot to kar nekateri avtorji in avtorice (Lawless, 2012; Norris in Lovenduski, 1995; Matland in Montgomery, 2003, 2003a) poimenujejo »nascent ambition«, torej kot tisti prvi vzvod, ki pomembno vpliva na to ali se bo nekdo potegoval za politično funkcijo ali ne. Medtem ko so izražene ambicije (expressive ambitions), tiste ki vplivajo na dejansko odločitev za kandidaturo (Lawless, 2012), tesno povezane s spodbudami, ki pridejo od zunaj. To potrjujejo tudi podatki, da je pri vprašanju »Kdo vas je povabil h kandidaturi?« le 24 odstotkov respondentk odgovorilo, da so kandidirale na lastno pobudo. Tiste, ki so sodelovale v anketi so praviloma kandidirale po povabilu, ki je najpogosteje prišlo s strani predsednika stranke (40,6%) ter s strani članov stranke/liste (38,9%) (Slika 16, str. 21).

Poleg spodbud s strani ljudi iz političnih krogov in ljudi iz lokalnega okolja se za ženske, kot pomembne pokažejo tudi spodbude s strani prijateljev_ice, o kateri je poročalo 48 odstotkov respondentk in partnerja_ice, o kateri je poročalo 43 odstotkov respondentk. Kot najmanj spodbudno pa se pokaže profesionalno okolje, saj je le 27 odstotkov anketirank poročalo, da so jih h kandidaturi spodbudili poklicni kolegi_ice (Slika 5).

Slika 5 Kdo vas je najbolj spodbujal, da ste začeli razmišljati o kandidaturi?

Na osnovi korelacije z izobrazbo je mogoče reči, da so največ spodbud s strani ljudi iz političnih krogov in lokalnega okolja dobile bolj izobražene ženske, torej ženske z univerzitetno (39,3% oz 34,5%) in visokošolsko (29,2% oz 31%) izobrazbo.

Glede na pripadnost določeni politični stranki, pa podatki kažejo, da so največ spodbud iz političnih krogov, dobile pripadnice stranke SD (22,8%) in SMC (19,3), najmanj pa pripadnice strank DeSus (7,08%) in ZL (5,3%).

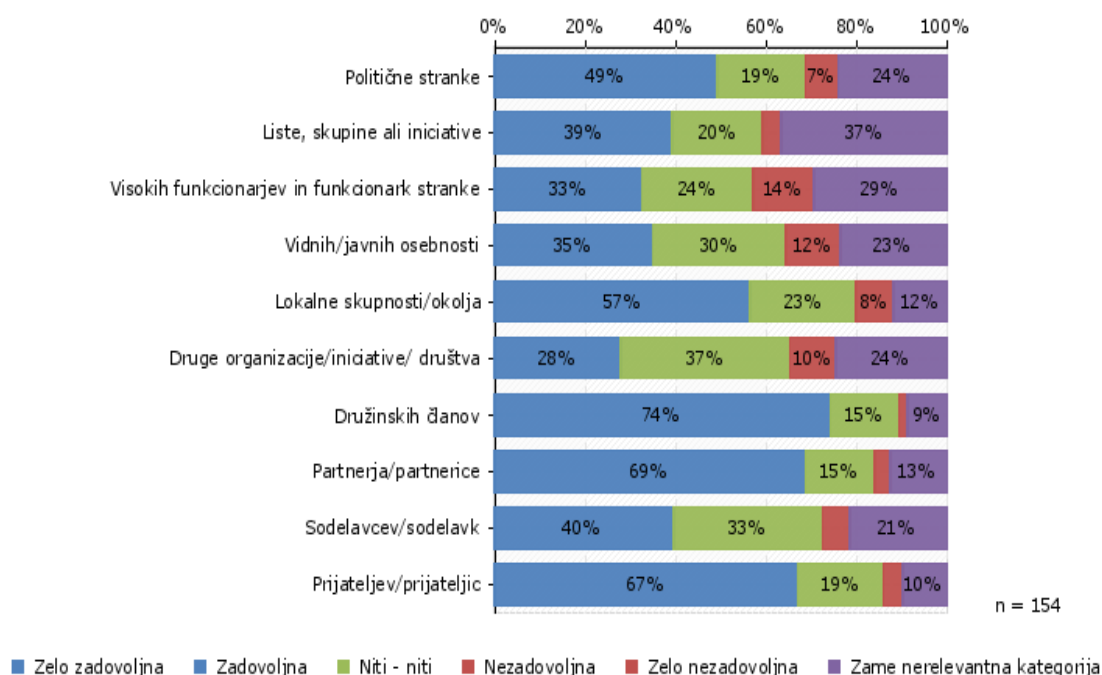
3.1.2 Podpore pri pripravi na volitve

Kot pomemben dejavnik se za uspeh žensk na volitvah pomembne tudi podpore različnih akterjev. Na osnovi anketnega vprašalnika smo tako želeli ugotoviti kakšne podpore so bile respondentke deležne v času pripravi na volitve, torej med kampanjo in kako so le te po njihovem mnenju vplivale na njihov (ne) uspeh na volitvah. Zanimalo nas je predvsem, čigava (ne) podpora se izkaže za ključno pri (ne) uspehu na volitvah.

Glede vprašanja povezanega s podporo v času kampanje, smo respondentke vprašali »Kako ste bili zadovoljni s podporo pri pripravi na volitve?« s strani: politične stranke, liste, skupine, iniciative, visokih funkcionarjev_k stranke, vidnih/javnih osebnosti, lokalne skupnosti/okolja, druge organizacije/iniciative društva, družinskih članov, partnerja_ke in sodelavcev_k. Ugotavljamo, da so bile respondentke na splošno najbolj zadovoljne s podporo iz zasebnega življenja. Kakor je razvidno iz Slike 6, so bile anketirane najbolj zadovoljne s podporo družinskih članov (74,3%), partnerja_ice (68,9%) in prijateljev_ic (67,1%). Prav tako pa je mogoče ugotoviti, da je nekaj več kot polovica vseh anketiranih ženk (56,6%) bilo zadovoljnih s podporo lokalne skupnosti in nekaj manj kot polovica s podporo političnih strank (49,4%).

Podobno kakor pri spodbudah, se tudi pri vprašanju podpore kot eno najmanj podpornih okoljih pokaže profesionalno področje, saj je le nekaj več kot tretjina (39,6%) vseh anketiranih poročalo, da je bila zadovoljnih s podporo s strani sodelavcev in sodelavk.

Slika 6 Kako ste bili zadovoljni s podporo pri pripravi na volitve?

Ko pogledamo kakšen pomen ima podpora posameznih akterjev, se največja razlika med tistimi, ki so bile izvoljene in onimi ki niso bile, pokaže pri podpori lokalne skupnosti/okolja, saj je tu razlika med izvoljenimi in neizvoljenimi kandidatkami najbolj očitna. 63,5 odstotka tistih, ki so bile izvoljene in le 27,5 odstotka neizvoljenih je poročalo, da so bile s podporo lokalne skupnosti/okolja bodisi zelo zadovoljne ali zadovoljne, kar predstavlja 36 odstotnih točk razlike. Iz tega bi lahko sklepali, da je podpora lokalnega okolja ključnega pomena.

Poleg podpore ljudi iz lokalnega okolja, se kot pomembna za izvolitev pokaže tudi podpora s strani političnih strank. Kar 27,2 odstotka neizvoljenih v primerjavi z 1,7 odstotka izvoljenih respondentk je poročalo, da je bilo s podporo politične stranke bodisi zelo nezadovoljna ali nezadovoljna, kar je za 25,5 odstotnih točk razlike.

Razumljivo je, da so neizvoljene kandidatke v pomembno večjih deležih poročale tudi o nezadovoljstvu s podporo skoraj znotraj vseh ostalih kategorij (visoki_e funkcionarji_ke stranke, vidne javne osebnosti, lokalna skupnost/okolje, druge organizacije/iniciative/društva, prijatelji_ce).

Da podpora politične stranke in družinskih članov ter partnerja igra pomembno vlogo pri izvoljivosti je mogoče skleniti tudi na osnovi odgovorov na vprašanje "Kaj je po vašem mnenju najbolj pripomoglo k vaši izvolitvi". Nekaj več kot polovica (56%) izvoljenih kandidat

je svoj uspeh pripisala močni podpori s strani strankarskih kolegov_ice. Prav tako pa so izvoljene kandidatke kot pomembno vlogo zaznavale tudi v podpori družinskih članov in partnerja_ice, saj je nekaj manj kot polovica anketirank (45% oz 44%) poročalo, da je k njihovi izvolitvi pripomogla tudi dobra podpora slednjih.

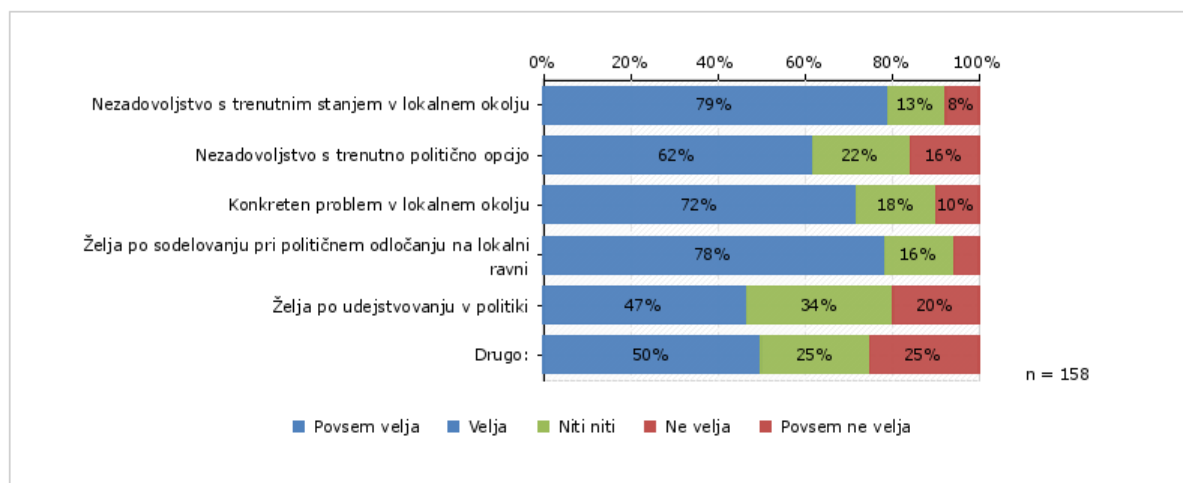
Takšni podatki sovpadajo tudi s podatki glede spodbud, kar pomeni, da gre sklepati, da bodo imele več možnosti za uspeh na volitvah tiste, ki so h kandidaturi dodatno spodbujane s strani ljudi iz lokalnega okolja in političnih krogov, saj je verjetnost, da jih bodo te skupine ljudi med kampanjo tudi podprle in nagovarjale druge k temu, da jim dajo glas na volitvah, večja.

3.2 Pot do kandidature oz. izvolitve in predhodna vpetost v lokalno okolje

Iz do sedaj prikazanih ugotovitev sklepamo, da ženske svojo pot do kandidature gradijo postopno in nanje pomembno vplivajo spodbude in podpore, ki prihajajo od zunaj, praviloma iz političnih krogov in ljudi iz lokalnega okolja. Slednje se izkaže kot pomemben del izraženih ambicij, torej tisti dejavnik, ki vpliva na dejansko odločitev za kandidaturu. Poleg spodbud in podpor pa so izražene/izkazane politične ambicije pri njih tesno povezane s težnjami po konkretnih spremembah v lokalnem okolju oz specifičnimi političnimi cilji.

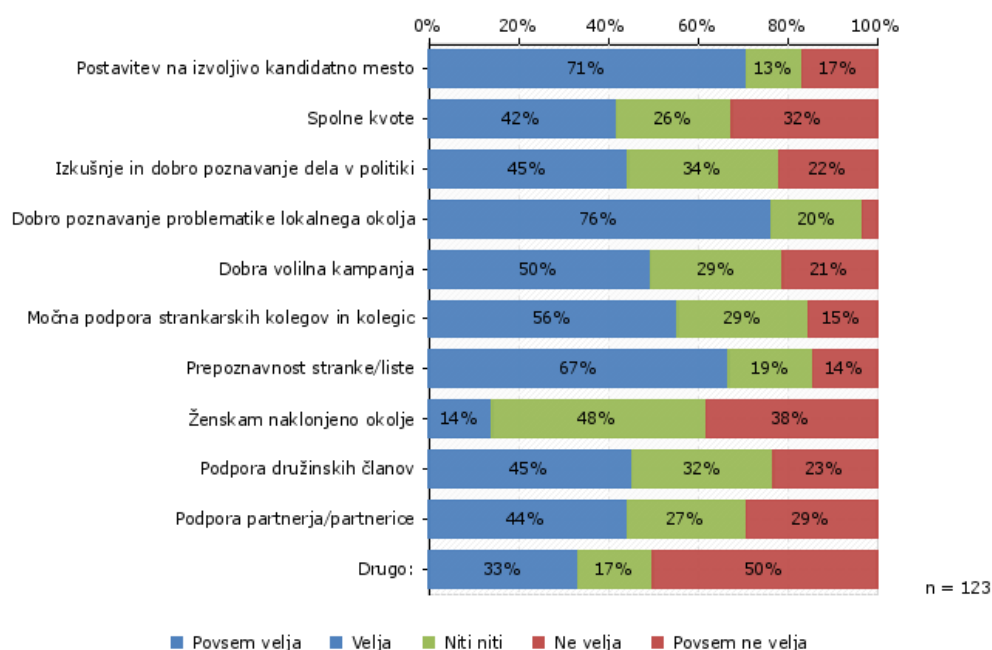
To se jasno pokaže pri vprašanju o tem, kaj jih je najbolj spodbudilo, da so začele razmišljati o kandidaturi. Iz podatkov v Sliki 7 vidimo, da so razlogi v največji meri povezani z nezadovoljstvom s trenutnim stanjem v lokalnem okolju, o katerem je poročalo 79 odstotka anketirank, želja po sodelovanju pri političnem odločanju na lokalni ravni, o kateri je poročalo 78 odstotkov anketirank ter konkreten problem v lokalnem okolju, o katerem je poročalo 72 odstotkov anketirank. Kot pomemben dejavnik pa se pokaže tudi nezadovoljstvo s trenutno politično opcijo, o katerem je poročalo 62 odstotkov anketirank. Vidimo torej, da so politične ambicije žensk očitno bistveno bolj povezane s težnjo po konkretnih spremembah in s konkretnimi cilji in manj s splošno željo po udejstvovanju v politiki ali s kakšnimi ideološkimi vprašanji.

Slika 7 Kaj vas je spodbudilo, da ste začeli razmišljati o kandidaturi?

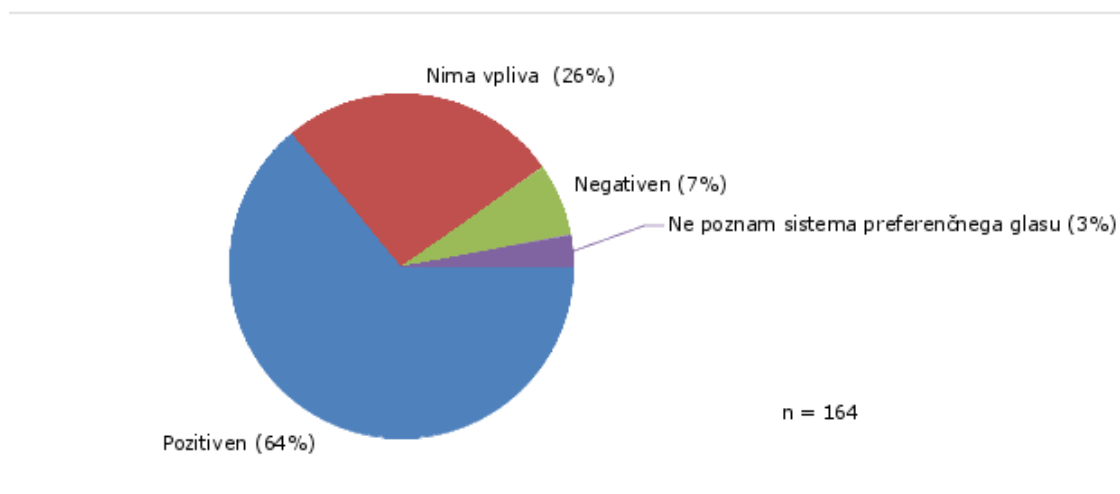

Takšne politične ambicije žensk pa je mogoče povezovati z dobrim poznavanjem lokalnega okolja, saj je iz odgovorov razvidno, da so anketiranke praviloma že pred tem bile spremljale lokalno dogajanje. Poznavanje lokalnega okolja in spremljanje dogajanja, poznavanje lokalnih političnih akterjev ipd. pa je po mnenju izvoljenih kandidatk eden ključnih pogojev za uspeh na lokalnih volitvah. Kakor je razvidno iz Slike 8 je velika večina (76%) izvoljenih svoj uspeh pripisala dobremu poznavanju problematike lokalnega okolja. Gre za dejavnik, ki je po mnenju anketirank celo pomembnejši od postavitve na izvoljivo mesto, o katerem je poročalo 71 odstotka respondentk (Slika 8). Zato tudi ne preseneča pozitivno mnenje anketirank o preferenčnem glasu, saj jih kar 64 odstotkov meni, da ima preferenčni glas pozitiven vpliv na njihovo izvolitev (Slika 9).

Slika 8 Kaj je po vašem mnenju najbolj pripomoglo k vaši izvolitvi?

Slika 9 Kakšen vpliv na izvolitev ima po vašem mnenju preferenčni glas?

Če strnemo, lahko pot žensk v lokalno politiko orišemo takole: praviloma gre za ženske, ki so sicer same sebe prepoznale za možne kandidatke za lokalno politiko (nascent ambition), saj jo spremljajo in poznajo njihove splošne in povsem konkretne probleme, vendar so za odločitev za samo kandidaturo (ekspresive ambition) potrebovale zunanjo spodbudo

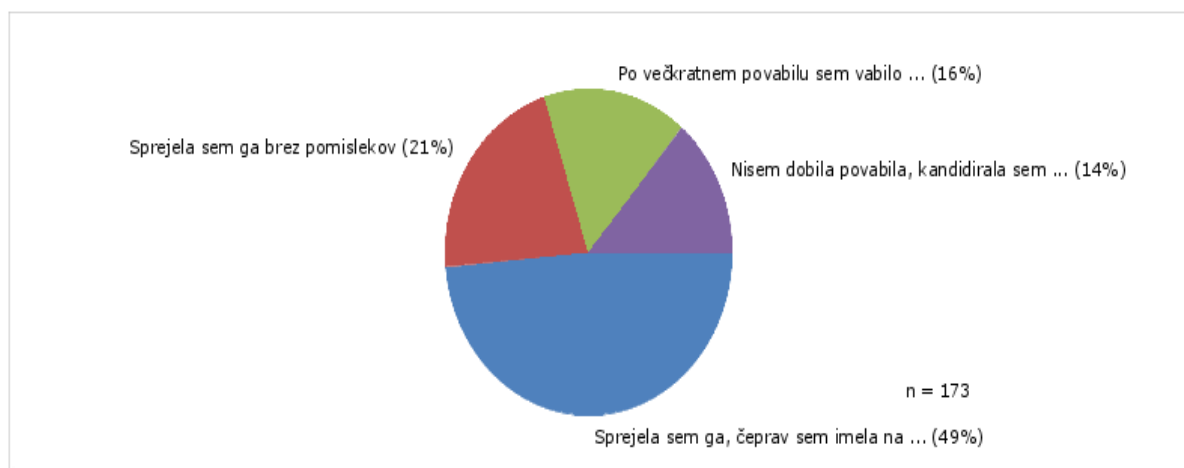
15

predvsem ljudi iz lokalnega okolja pa tudi političnih in strankarskih vrhov. Te spodbude se kasneje pokažejo kot ključne tudi za izvolitev, saj se praviloma tekom kampanje preoblikujejo v podpro ljudi iz lokalnega okolja in stranke pri pripravi na volitve, kar je po mnenju anketirank eden ključnih dejavnikov za izvolitev. Prav tako pa so njihove politične ambicije tesno povezane s težnjo po konkretnih spremembah in ne s splošnim političnim (ideološkim) delovanjem v politiki.

3.3 Politične ambicije

Na osnovi do sedaj predstavljenega je mogoče skleniti, da ženske, ki kandidirajo na lokalnih volitvah do te odločitve ne pridejo zlahka ali na podlagi skrbno načrtovane politične kariere temveč do kandidature pride po tem, ko za to dobivajo dodatne zunanje spodbude in podpore, praviloma s strani ljudi iz lokalnega okolja ali/in pomembnih političnih akterjev. O tem priča tudi podatek, da velika večina anketirank povabila h kandidaturi ni takoj sprejela, ampak je ob tem imela pomisleke. Kakor je razvidno iz Slike 10 je le dobra petina vseh anketirank poročala, da je povabilo za kandidaturu sprejela brez pomislekov, medtem ko je skoraj polovica (49%) anketirank ob povabilu imela pomisleke. 16 odstotkov anketirank pa je vabilo sprejelo šele po večkratnem povabilu.

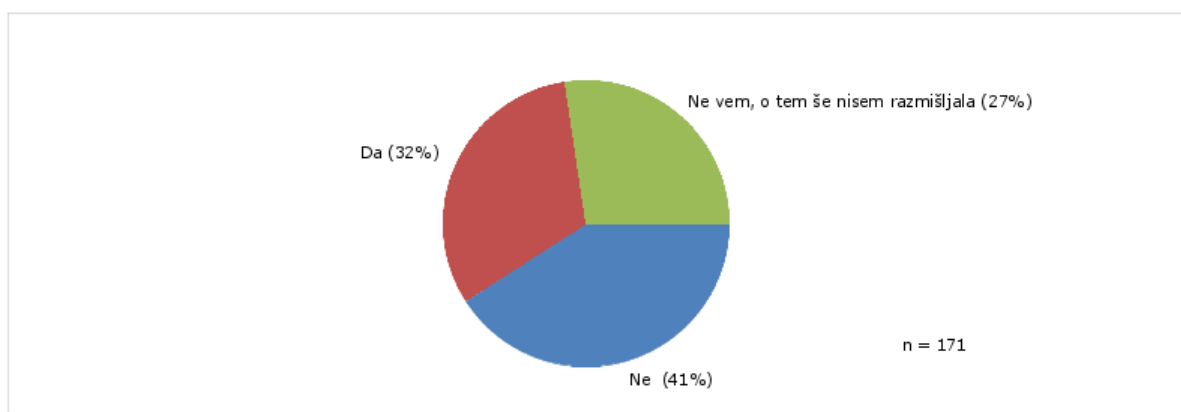
Slika 10 Kako ste reagirali na povabilo za kandidaturu?

Da so politične ambicije žensk zelo konkretizirane in ciljno usmerjene ter da jih praviloma ne zanima splošno delovanje v politiki ali »politika kot poklic«, ampak politika kot sredstvo, za doseganje konkretnih, dosegljivih ciljev, dodatno potrjujejo tudi podatki o nameri za dalj časa trajajoče ukvarjanje s politiko, saj kakor je razvidno iz Slike 11, le slaba tretjina (32%)

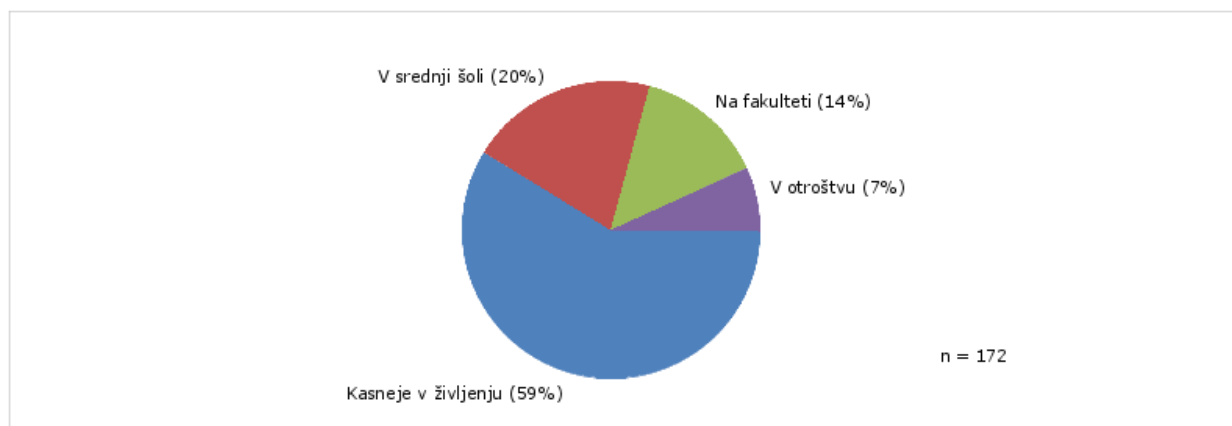
anketirank navaja, da je bila odločitev za kandidaturo na lokalnih volitvah tudi dolgoročna odločitev za ukvarjanje s politiko. 41 odstotkov vseh anketirank je na omenjeno vprašanje odgovorilo, da to ni bila njihova dolgoročna odločitev, 27 odstotkov pa jih o tem še ni razmišljala (Slika 11), iz česar je mogoče izpeljati sklep o razpršenem odnosu do ukvarjanja s politiko na lokalni ravni in morda tudi o nestabilnosti v polju politike.

Slika 11 Ali je bila odločitev za kandidaturo na lokalnih volitvah vaša dolgoročna odločitev za ukvarjanje s politiko?

O političnih ambicijah, ki so ciljno naravnane, je mogoče sklepati tudi iz podatkov, da se je večina respondentk (59%) začela zanimati za politiko v najširšem pomenu besede, šele kasneje v življenju, to pomeni po končani fakulteti, ob vstopu v sfero plačanega dela oz. v zrelem obdobju. Zanimanje je tako mogoče povezati tudi z aktivnim vstopom v lokalno okolje in konkretnim spoznavanjem posameznih lokalnih problematik (Slika 12).

Slika 12 Kdaj ste se začeli zanimati za politiko v najširšem pomenu besede?

Da so politične ambicije žensk, ki kandidirajo na lokalni ravni povezane s konkretnimi cilji in močno podporo je mogoče sklepati tudi iz vprašanja kolikokrat so pred izvolitvijo kandidirale za katerokoli funkcijo in niso bile izvoljene in vprašanja ali nameravajo na naslednjih volitvah ponovno kandidirati.

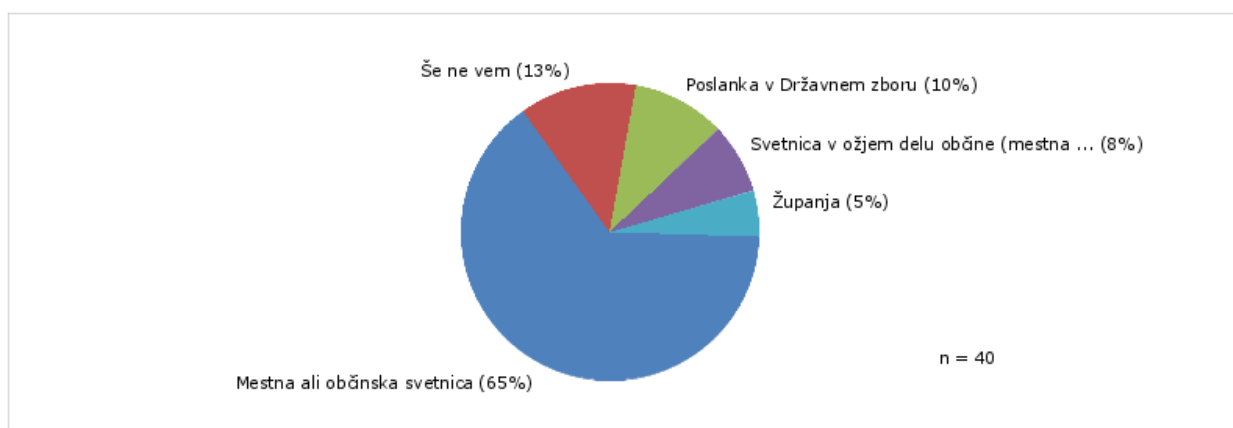
Podatki kažejo, da je dobri dve tretjini (68%) vseh anketirank, ki so bile izvoljene kandidiralo prvič in bile v prvem poskusu tudi izvoljene in le petina (22%) takšnih, ki so bile izvoljene v drugem poskusu, 8 odstotkov pa je pred prvo izvolitvijo kandidiralo dvakrat. Tudi med neizvoljenimi kandidatkami je večina (78%) takšnih, ki so kandidirale enkrat, 16 odstotkov takšnih, ki so poskusile tudi dvakrat in 5 odstotkov takšnih, ki so na volitvah neuspešno nastopile trikrat.

Tudi podatki o ponovnem kandidiranju pokažejo podobno sliko, saj je le nekaj manj kot tretjina tako izvoljenih (31%) kakor neizvoljenih (32%) anketirank navedla, da bodo na naslednjih volitvah ponovno kandidirale. Tako med izvoljenimi, kakor med neizvoljenimi respondentkami prevladujejo tiste, ki še ne vedo ali bodo na naslednjih volitvah ponovno kandidirale ali ne (51% med izvoljenimi, 47% med neizvoljenimi), nekaj manj ali več od petine (18% izvoljenih in 21% neizvoljenih) pa je takšnih, ki na naslednjih volitvah ne namerava ponovno kandidirati. Politične ambicije žensk povezane s ponovnim kandidiranjem se glede na izvoljenost torej ne razlikujejo bistveno.

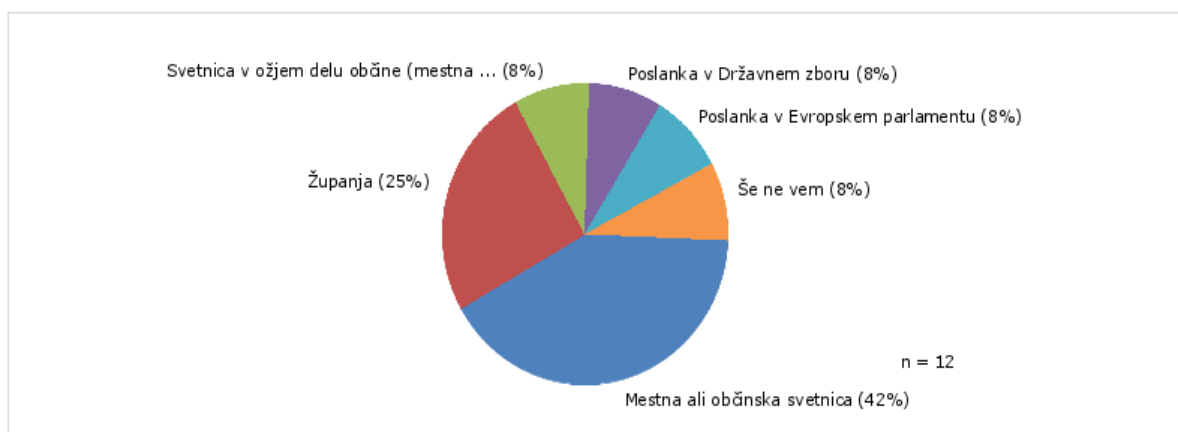
Nekoliko pomenljivejše razlike glede političnih ambicij med izvoljenimi in neizvoljenimi kandidatkami opazimo med tistimi, ki nameravajo ponovno kandidirati. Med anketirankami, ki so odgovorile, da nameravajo na naslednjih volitvah ponovno kandidirati, smo preverjali »Za katero funkcijo« bi se na naslednjih volitvah potegovala. Čeprav je določeno mero ambicioznosti po višjih političnih funkcijah mogoče zaznati tako med izvoljenimi, kot med

neizvoljenimi respondentkami, pa podatki kažejo da je med neizvoljenimi kandidatkami mogoče zaznati večje zanimanje za višje politične funkcije. Velika večina izvoljenih kandidat (65%) namerava kandidirati za enako pozicijo, to pomeni na mesto mestne občinske svetnice, medtem ko je takih med neizvoljenimi kandidatkami le 42 odstotkov. Prav tako vidimo, da je le 5 odstotkov izvoljenih kandidat označilo da bi na naslednjih volitvah kandidiralo za županjo, medtem ko je med neizvoljenimi kandidatkami takšnih kar 25 odstotkov, torej za 20 odstotnih točk več. Za mesto poslanke v državnem zboru bi se potegovalo približno enak delež izvoljenih in neizvoljenih kandidat (10% izvoljenih, 8% neizvoljenih), medtem ko se za poslanko v Evropskem parlamentu ne bi potegovala nobena izvoljena kandidatka in kar 8 odstotkov neizvoljenih kandidat (Sliki 13 in 14).

Slika 13 Za katero funkcijo? (Izvoljene respondentke)

Slika 14 Za katero funkcijo? (Neizvoljene respondentke)

Med respondentkami, ki so odgovorile, da ne bodo ponovno kandidirale, med vzroki za to navajajo vzroke povezane s pomanjkanjem časa, starostjo in razočaranjem nad delom v

politiki. Pri izvoljenih respondentkah se pokaže tudi vidik samoomejitve, saj jih je nekaj izpostavilo, »da je bilo mandatov dovolj«. Ena od respondentk pa je zapisala: *“Dajmo priložnost mladim, sama sem kandidirala že petkrat in vedno bila izvoljena, menim, da je to več kot dovolj”*.

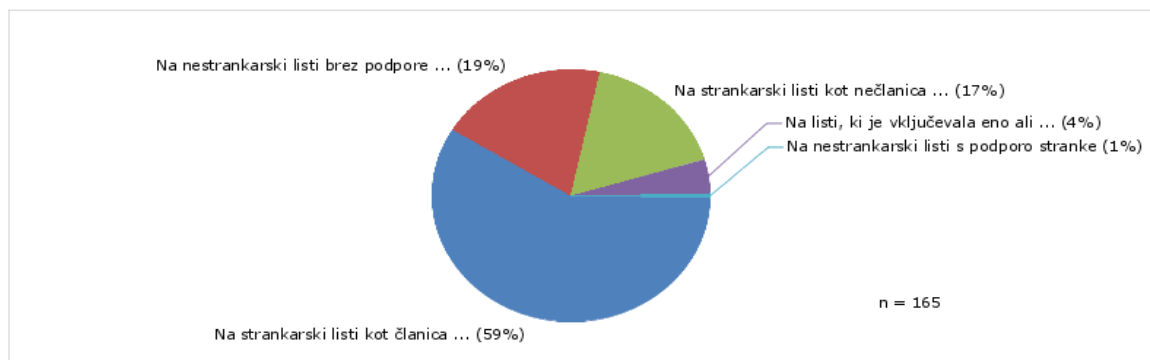
Iz prikazanega je mogoče ugotoviti, da so ženske zainteresirane za delo v politiki, da so neizvoljene kandidatke celo nekoliko bolj ambiciozne kot izvoljene, ter da so politične ambicije žensk praviloma ciljno usmerjene in časovno omejene. Politično udejstvovanje na lokalni ravni se zdi v prvi vrsti povezano z željo po konkretnih političnih spremembah.

3.4 Vloga in pomen stranke

V vseh dosedanjih raziskavah se je pokazalo, da so politične stranke pomemben dejavnik, ki odpirajo ali zapirajo možnosti političnega delovanja žensk (*gatekeepers*). To se pokaže tudi v našem primeru.

Da je stranka pomemben dejavnik se izkaže že pri načinu kandidiranja, saj je več kot polovica respondentk kandidirala na strankarski listi kot članice stranke. Veliko manj je takšnih, ki so kandidirale na nestrankarskih listah (Slika 15).

Slika 15 Na kakšni listi ste kandidirali?

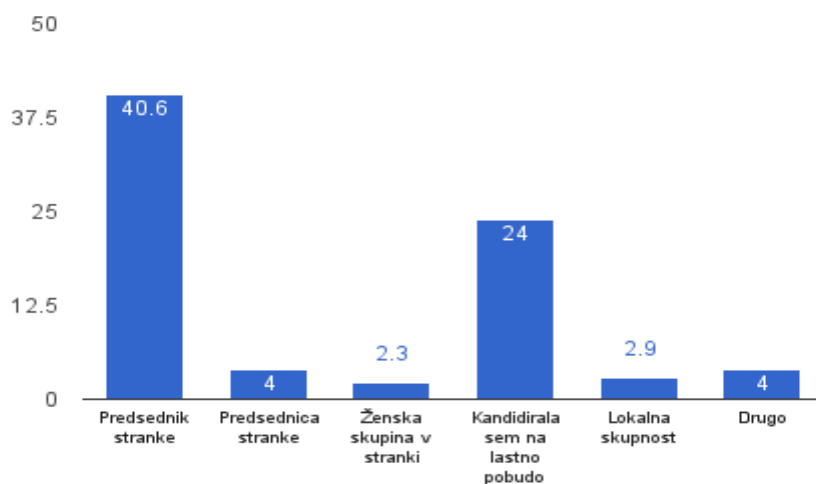

Velik delež kandidat, ki so članice strank, povedo, da se ženske raje odločajo kandidirati pod okriljem strank, saj te v prvi vrsti predstavljajo podporo, tako v znanju, političnih izkušnjah ter ne nazadnje tudi finančno. To dokazuje kazalnik, da 67 odstotkov izvoljenih respondentk meni, da je prepoznavnost stranke/liste bilo tisto, kar je pripomoglo k njihovi izvolitvi. Še večji pomen pa respondentke (71 %) pripisujejo postavitvi na izvoljivo mesto (Slika 8, str 15). Iz tega lahko sklepamo, da respondentke večinsko prepoznavajo pomembno vlogo stranke v kandidacijskih postopkih in možnostih izvolitve.

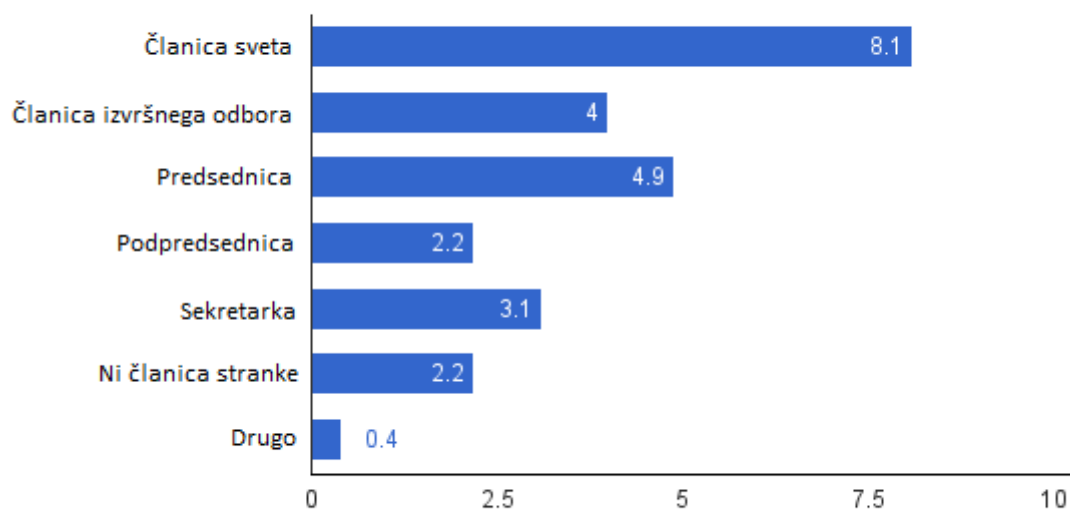
V nadaljevanju pogledjmo, kako se pomen strank kaže pri vprašanju povabila h kandidaturi (Slika 16). Večina respondentk (kandidatk na lokalnih volitvah) je povabilo za kandidaturo dobila s strani nekoga iz stranke, kar 40 odstotkov pa od predsednika stranke, iz česar bi lahko sklepali (tudi zato, ker je samoiniciativna odločitev za kandidaturo dokaj nizka – 24 %), da je povabilo s strani člana ali vidnega člana stranke bistvenega pomena za kandidaturo. Prav tako rezultati kažejo, da je povabilo s strani strankarskih kolegic precej nizko, kar je najverjetneje posledica tega, da so ženske v političnih strankah slabše zastopane tako v članstvu kakor tudi v njenih pomembnih organih oz. na mestih odločanja. Obenem pa najverjetneje priča tudi o tem, da v strankah ni (organiziranih) skupin, ki bi posebej izražale interese in potrebe žensk in se ukvarjale s pomočjo ženskam pri kandidaturi in bi med seboj ustvarjale solidarnostne vezi.

O tem priča tudi podatek, da večina naših anketirank ne zaseda nobene vidne pozicije v stranki (Slika 17). Posledično lahko torej domnevamo, da nimajo dovolj moči v stranki, da bi lahko vabile članice h kandidaturi in da večina povabil znotraj strank pride s strani moških predstavnikov ali članov stranke.

Slika 16 Kdo vas je povabil h kandidaturi?

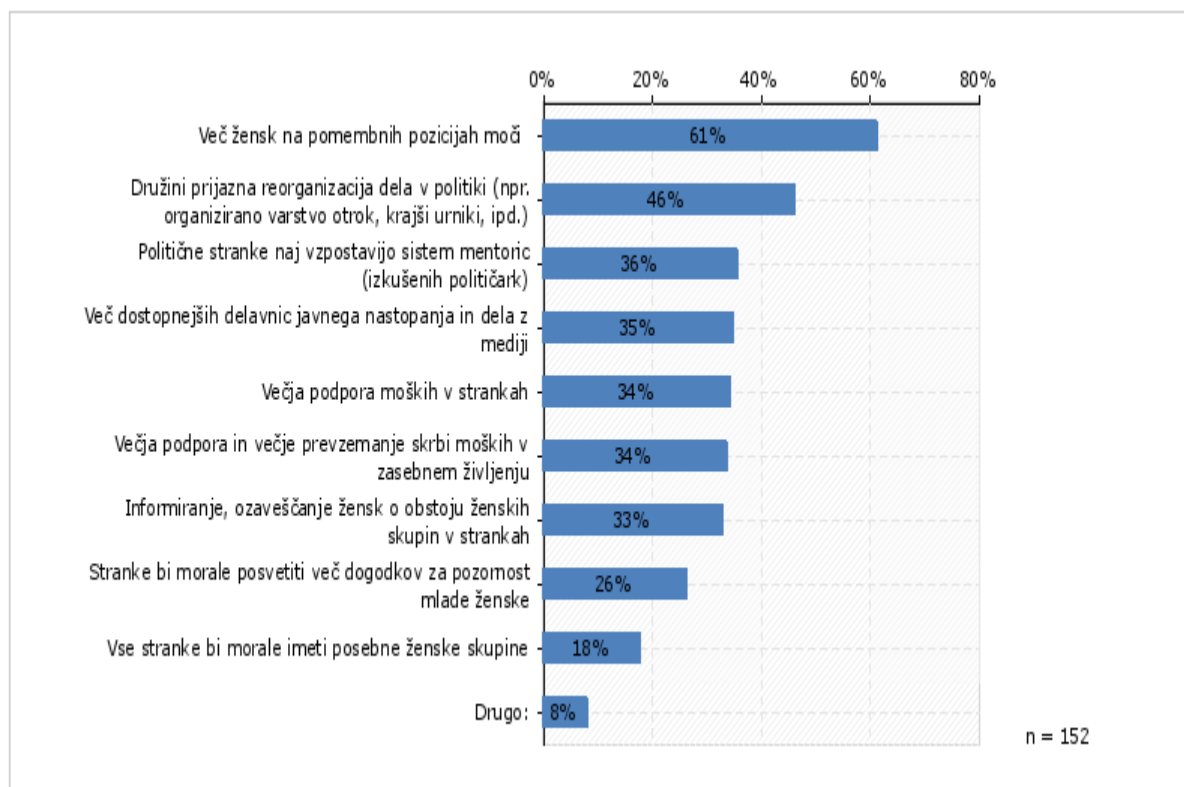
Slika 17 Ali zasedate kakšno pomembno/vidno funkcijo v stranki?

Na vprašanje glede ukrepov, ki bi se morali v politiki sprejeti stranke, je bilo veliko respondentk kritičnih. Po njihovem mnenju bi stranke morale bolj pomagati ženskam pri vstopu, kar bi tudi vplivalo na njihovo lažje odločanje za vstop v politiko. Večina tudi meni (61%), da bi to bilo v prvi vrsti možno doseči če bi bilo v politiki na pomembnih pozicijah moči več žensk, 26 odstotkov pa jih meni, da bi stranke morale organizirati več dogodkov, namenjenih mlajšim ženskam.

Pri tem bi veljalo izpostaviti (in tu bi bila vloga strank lahko večja), da je mogoče delo v politiki organizirati tako, da bi bilo to družinskemu (zasebnemu) življenju bolj prijazno (organizirano varstvo otrok, vnaprej načrtovan urnik sej, manj nočnih in pozno popoldanskih sestankov ipd.) – tako namreč meni 46 odstotkov respondentk. Kar 34 odstotkov anketirank pa jih meni, da je podpora moških v strankah prenizka in da bi morala biti večja, 36 odstotkov pa jih opozarja na odsotnost sistema mentoric v političnih strankah, ki bi s svojimi izkušnjami in znanjem lahko bile v pomoč tistim na začetku politične kariere. Opazno je tudi umanjkanje organiziranega političnega delovanja žensk v strankah na lokalnem nivoju, saj jih 18 odstotkov meni, da bi vse stranke morale imeti posebne ženske skupine (Slika 18).

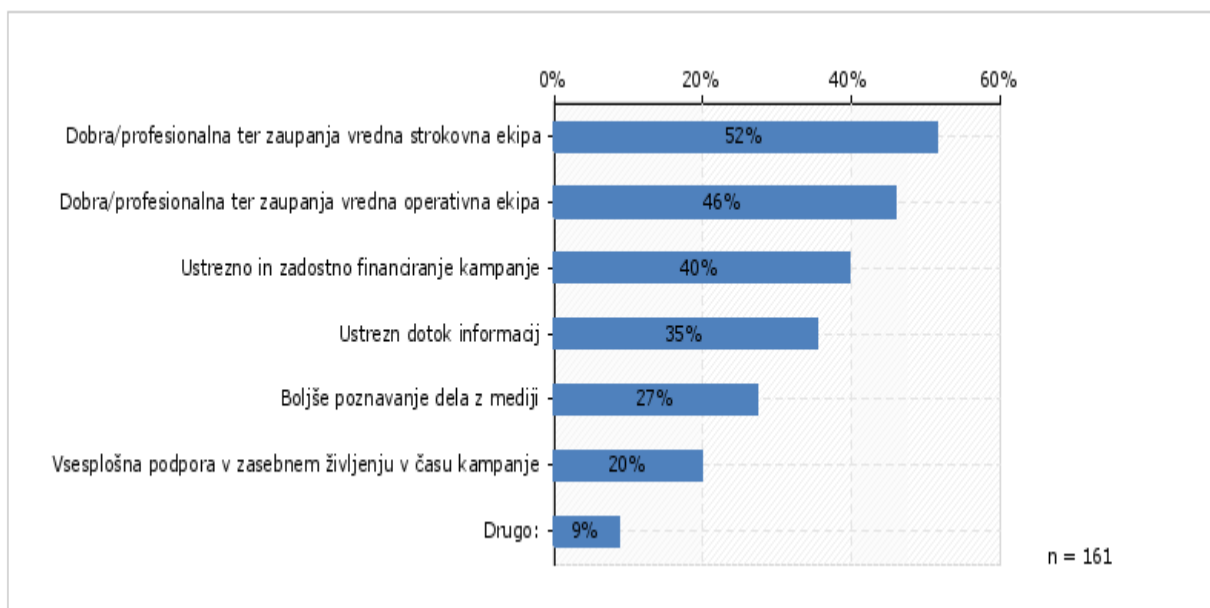
Slika 18 Kateri ukrepi bi v politiko pritegnili več žensk?

Iz odgovorov naših respondent je razvidno, da so stranke pomemben dejavnik pri odločanju žensk za vstop v politiko in da stranke nosijo velik delež odgovornosti pri vzpostavljanju enakopravnosti žensk v politiki.

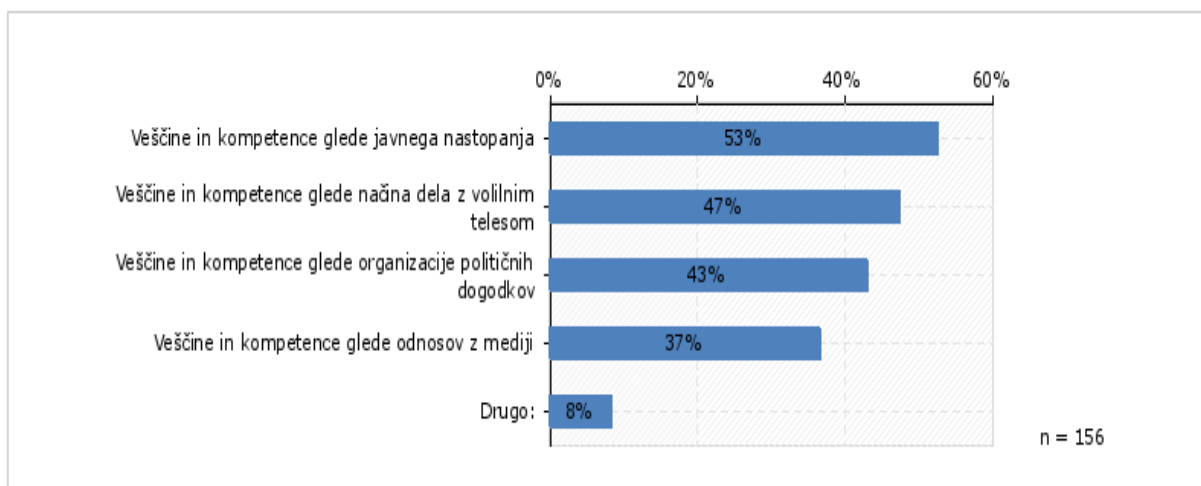
Ob tako visoko pripoznanem pomenu strank ne preseneča ugotovitev, da respondentke občutijo tudi pomanjkanje podpore strank v določenih segmentih kandidature. Za učinkovito kampanjo tako menijo, da bi v največji meri potrebovale dobro profesionalno in zaupanja vredno strokovno (52 %) ter operativno (46 %) ekipo ter ustrezno in zadostno financiranje kampanje (40 %) (Slika 19).

Slika 19 Kaj bi po vaši oceni dodatno pripomoglo k učinkovitejši izvedbi volilne kampanje?

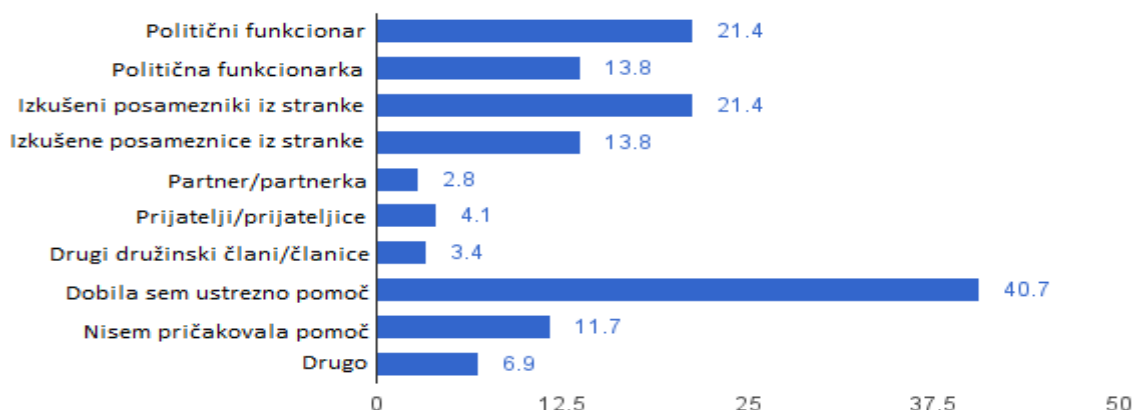
Ob tem pa repondentke ugotavljajo, da so za uspešno kampanjo potrebne tudi veščine in kompetence, med njimi v največji meri (53 %) menijo, da bi potrebovale veščine v javnem nastopanju, nekoliko manj (47 %) veščine glede načina dela z volilnim telesom ter v 43 odstotkih primerov veščine pri organizaciji političnih dogodkov (Slika 20). Pomanjkanje ali poglobitev teh veščin gre predvsem iskati v nezadostni podpori strank v predvolilnih kampanjah kandidat.

Slika 20 Katere veščine in kompetence bi dodatno potrebovali za uspešno kampanjo?

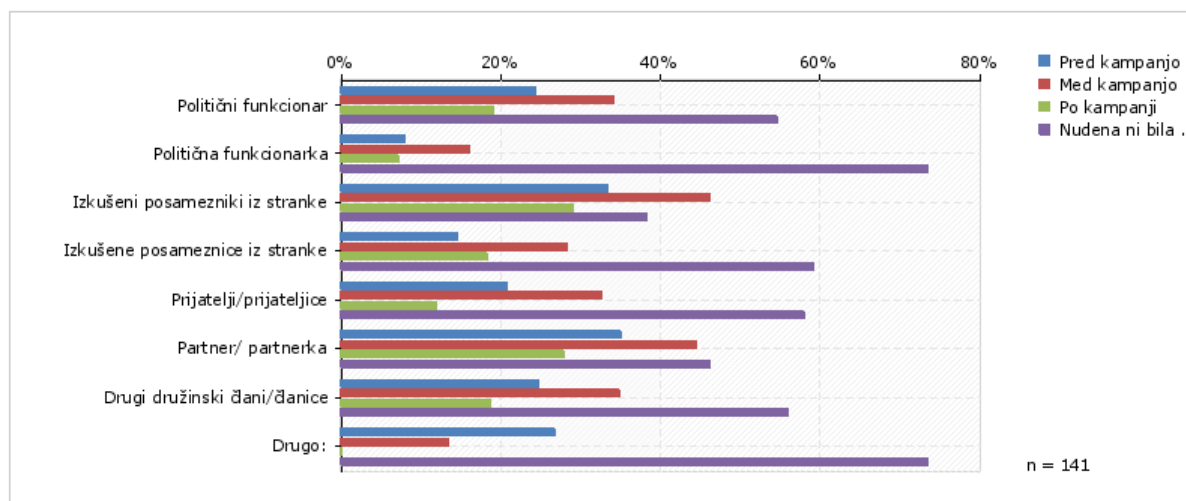
Prav tako je zelo različna stopnja podpore pri pripravi na volitve, ki jo kandidatke prejmejo pred, med in po kampanji. Politične stranke s svojimi izkušnjami kandidatkam pomagajo v največji meri med kampanjo. Respondentke tako v 46 odstotkih primerov pravijo, da so dobile med kampanjo največ podpore s strani izkušenih posameznikov iz stranke. Ti pomoč nudijo v manjši meri pred kampanjo (33 %), po kampanji pa še nekoliko manj (29 %). Intenzivnost je podobna tudi pri političnih funkcionarjih, ki pomoč nudijo v večji meri med kampanjo (34 %), manj pa pred (24 %) in po kampanji (19 %). Nižji odstotek podpore in pomoči beležijo s strani posameznikov iz strank (28% med, 15% pred in 18% po kampanji) ter političnih funkcionark (16 % med, 8 % pred in 7 % po kampanji) (Slika 21), ne bi pa mogli iz tega enoznačno sklepati, da gre za manjšo pripravljenost političnih funkcionark, torej za pomanjkanje »ženske solidarnosti« ampak gre preprosto za to, da jih je v politiki na pomembnih mestih tudi pomembno manj, da bi takšno podporo lahko uspešno realizirale.

Slika 21 Ali ste pričakovali pomoč za delo v politiki, pa je niste dobili?

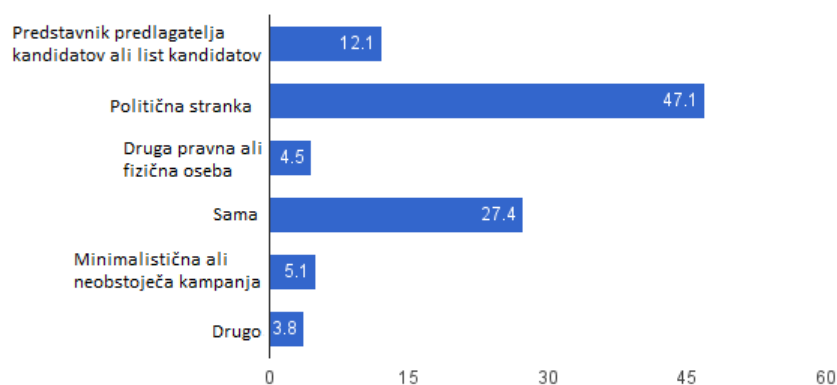
Pomembna so tudi pričakovanja po pomoči, saj je samo 11,7 odstotka žensk poročalo da pomoči za delo v politiki ni pričakovala. Večina anketirank je pomoč pričakovala, a je ni bila deležna. Le nekaj manj kot polovica anketirank (40,7%) pa je pomoč tudi dobila (Slika 21) Pri nudenju pomoči prednjačijo politični funkcionarji ter izkušeni posamezniki iz stranke (po 21 %). Nekoliko manj pa prihaja ta pomoč s strani funkcionark in izkušenih posameznic (po 14 %) (Slika 22).

Slika 22 Kdo vam je pred / med / po kampanji nudil pomoč za delo v politiki?

Na uspešnost volilne kampanje tako stranke kot politične organizacije, kot posameznih kandidat in kandidatov zagotovo vplivajo tudi finančna sredstva, ki jih imajo stranke in liste na voljo za izvedbo le te. Dve petini respondentk zato kot enega pomembnih vidikov, ki bi pripomogli k učinkovitejši izvedbi volilne kampanje vidi ravno ustrezno in zadovoljivo financiranje kampanje. Uvid v finančno konstrukcijo volilne kampanje je tako lahko eden od pomembnih dejavnikov, ki vpliva na samo odločanje za kandidaturo in posledično na volilni uspeh. Predvideva se, da volilne kampanje v našem sistemu predvsem financirajo stranke ali liste same, v manjši meri, če sploh pa kandidatke in kandidati sami.

Slika 23 Kdo je večinsko financiral vašo volilno kampanjo?

Skoraj dve tretjini volilnih kampanj anketirank so večinsko financirale politične stranke (47%) ali predstavniki predlagatelja kandidatov ali list kandidatov (12%). Dobro četrtno (27 %) pa so jo večinsko financirale kar kandidatke same (Slika 25) iz česar je mogoče sklepati, da na lokalni ravni stranke oz. liste prelagajo ta del bremena na posameznike in posameznice, s čimer je mogoče pojasniti tudi povečevanje deleža t.i. neodvisnih kandidatur. To bi seveda lahko imelo na kandidiranje žensk bolj spodbudne rezultate, če istočasno ne bi šlo za politično kulturo, ki ženskam v politiki ni naklonjena.

3.5 Drugi vplivi in ovire

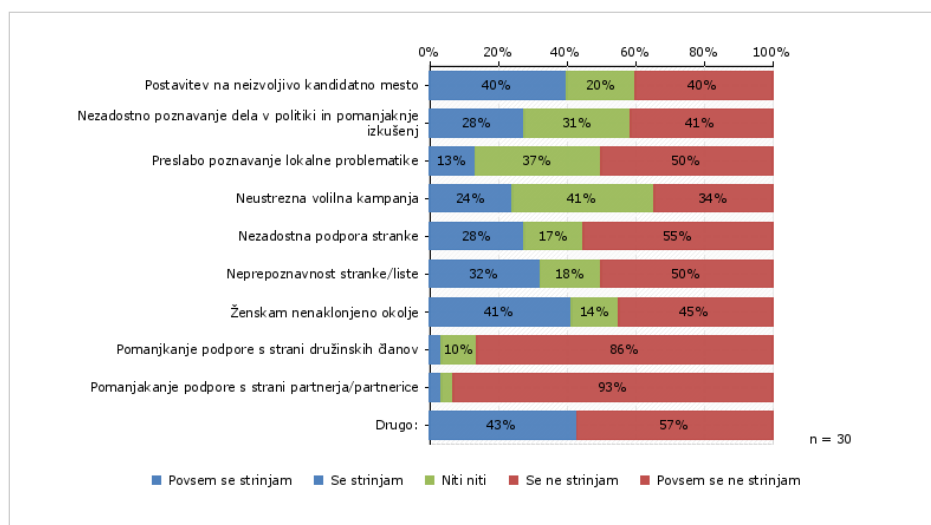
Da bi poglobili uvid v ovire, s katerimi se anketiranke soočajo in potrebe, ki jih zaznavajo ob odločitvi za kandidaturo in ali nastopu na politično funkcijo, smo spraševali tudi po pomoči, ki so je bile deležne, učinkovitosti izvedbe kampanje, razlogih za izvoljivost, načinih oz. virih financiranja kampanje, itn.

3.5.1 Ženskam nenaklonjena lokalna okolja

Njihovi odgovori pokažejo, da je izobraževanje za delo v politiki in dobro financiranje kampanje za respondentke pomemben del odločitve za kandidaturo in nadaljnjo opravljanje dela v politiki. Ob tem, kar smo o njihovi percepciji »zaslug za izvolitev« zapisali že zgoraj (Slika 8, str 15), pri čemer stranka (prepoznavnost) in podpora strankarskih kolegov in kolegic zavzemajo pomembno mesto. Naj tu dodamo še, da respondentke prepoznavajo kot pomemben dejavnik tudi ženskam nenaklonjeno okolje. Še posebej je to razvidno iz odgovorov neizvoljenih respondentk, ki kot primarni razlog za njihovo neizvolitev vidijo v ženskam nenaklonjenem okolju (41 %). Pri neizvoljenih respondentkah se kaže tudi vpliv strank, saj kot drugi najpomembnejši dejavnik za neizvolitev anketiranke navajajo postavitve na neizvoljivo kandidatno mesto (40 %), takoj za tem pa neprepoznavnost stranke / liste (32 %) in nezadostno podporo stranke (28 %) (Slika 23).

Iz tega lahko sklepamo, da je za prisotnost žensk v politiki največja ovira še vedno razširjen predsodek o ženskah, ki da jim ni mesta v politiki. K temu svoj delež prispeva tudi notranja »klima« v strankah in delovanje strankarskih vratarjev, kar rezultira v postavitvi žensk na težje izvoljiva kandidatna mesta kakor tudi v manjši podpori kandidatkam v volilni kampanji. Vse to pa se napaja v splošni družbeni klimi in politični kulturi, ki bazira na predstavah o »pravih moških« in »pravih ženskah«, o politiki kot moškem polju delovanja in zasebnem življenju, za katerega naj v prvi vrsti poskrbijo ženske.

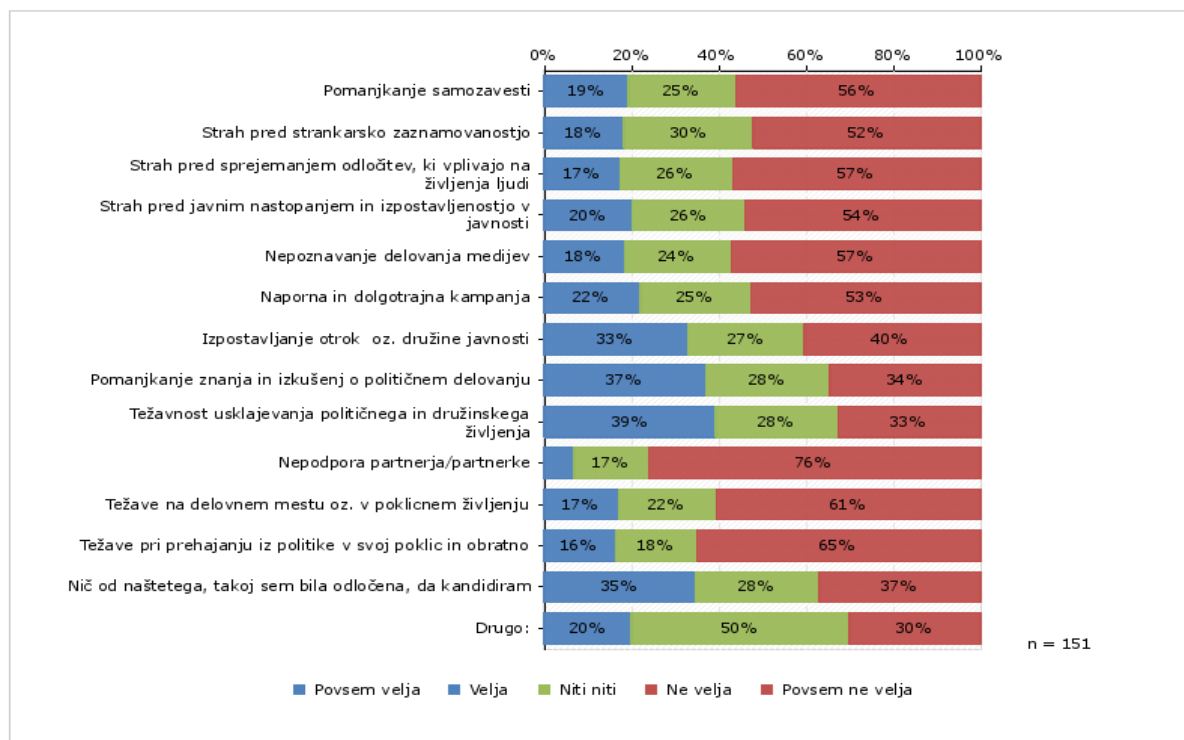
Slika 24 Kaj je po vašem mnenju najbolj pripomoglo k vaši neizvolitvi?

3.5.2 Težave pri usklajevanju zasebnega življenja in delovanja v politiki

Zato ne preseneča, da anketiranke pri odločanju o kandidaturi zaznavajo poseben pomen subjektivnih oz. osebnih dejavnikov in da 39 odstotkov vprašanih kot največjo oviro pri odločitvi za kandidaturo vidi v težavah pri usklajevanju političnega in družinskega življenja. Sledi pomanjkanje znanja in izkušenj o političnem delovanju (37 %) ter izpostavljanje otrok oz. družine javnosti (33 %) (Slika 24). Zdi se, da prav družbena klima, ki še vedno deli vloge v zasebnem in javnem življenju na »bolj moške« in »bolj ženske«, ovira ženske pri odločanju za kandidaturo. Izhajajoč iz odgovorov respondentk lahko sklepamo, da ženske pri razmisleku o vstopu v politiko najprej pomislijo na družino ter na to, kako bo to vplivalo na njihovo družinsko življenje. Ob tem je pomemben tudi vidik izpostavljenosti otrok javnosti. Iz tega je mogoče sklepati, da je percepcija ženske kot matere oz. skrbnice doma še vedno močno zasidrana in kaže na to, da je delitev družinskih vlog v veliki meri še vedno tradicionalna, oz. se sklada s patriarhalnim modelom.

Slika 25 Kaj od naštetega vas je najbolj oviralo pri odločitvi za kandidaturo?

3.5.3 Strokovna podpora in usposabljanja

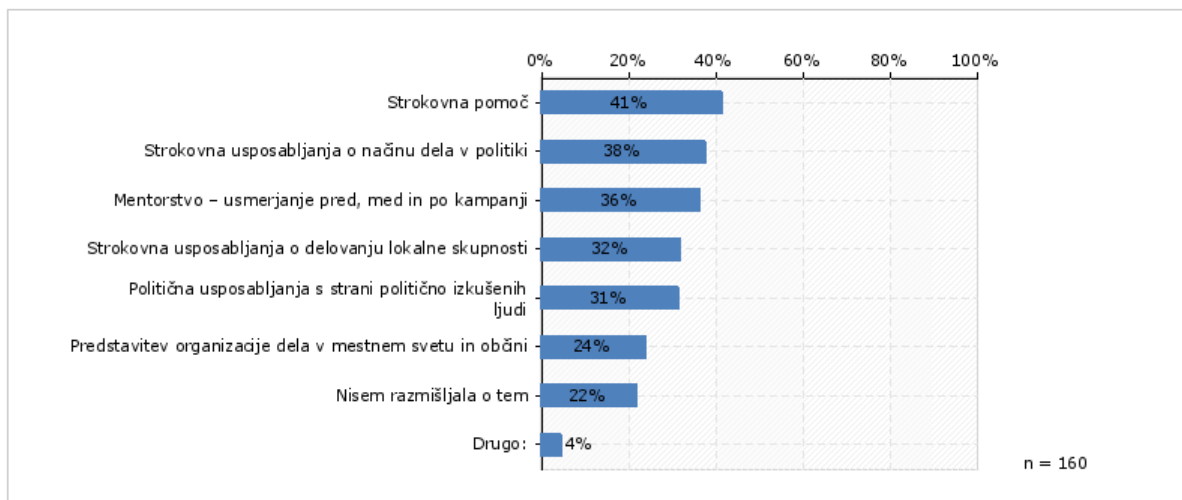
Sta pa za učinkovitejšo izvedbo volilne kampanje bolj pomembna druga vidika, in sicer dobra in profesionalna ter zaupanja vredna strokovna (52 %) ter operativna (46 %) ekipa. Tu pa se znova pojavi problem financiranja (povečanje finančnih sredstev za kampanjo sorazmerno poveča možnosti za plačilo takih ekip), kar je bilo nakazano že zgoraj. (Slika 19, str 24).

Ob tem se v zvezi z večjo možnostjo izvolitve kot pomemben dejavnik pokažejo predvsem izobraževanja, ki jih kandidatke najbolj potrebujejo v času volilne kampanje. V največji meri (53 %) so respondentke kot veščino ali kompetenco, ki bi jo dodatno potrebovale za uspešno kampanjo, navedle javno nastopanje. Takoj za tem sledita način dela z volilnim telesom (47 %) ter organizacija političnih dogodkov (43 %) (Slika 20, str 25). Podobne potrebe respondentke izražajo v zvezi s samimi začetki dela v politiki. Po tem ko so bile izvoljene, bi najbolj potrebovale strokovno pomoč (41 %), strokovna usposabljanja o načinu dela v politiki (38 %) in mentorstvo (36 %) (Slika 26).

Videti je, da je na področju izobraževanja oz. izpopolnjevanja na področju veščin in kompetenc, kot so javno nastopanje, delo z volilnim telesom, organizacije dogodkov še

veliko premalo narejenega za to, da bi se ženskam olajšalo pot v politiko in uspešno delovanje v njej.

Slika 26 Kateri dejavniki bi vplivali na učinkovito pripravo za delo na vaši politični funkciji?

3.5.4 Pomen socialnih mrež

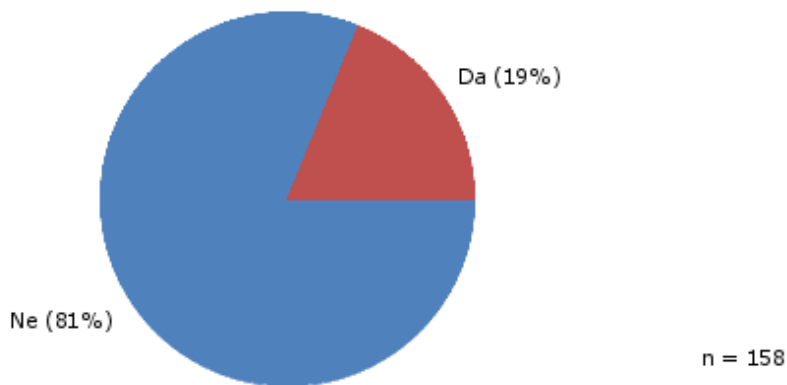
Na uspeh tako v volilni kampanji, kakor tudi na uspešno kasnejše delo v politiki zagotovo vpliva tudi vpetost v socialne mreže. Brez raznolikih socialnih mrež (zasebnih, profesionalnih, političnih) si najverjetneje ni mogoče zamisliti učinkovitega dela ne samo v lokalnem okolju ampak v politiki nasploh. Tega se zavedajo tudi respondentke v naši raziskavi, saj so kot pomemben dejavnik uspešnega dela na prvo mesto postavile dobre socialne mreže v okolju (93 %), ki jih lahko povežemo s pomenom, ki ga anketiranke pripisujejo dobremu poznavanju lokalnega okolja, sledijo jim dobro poznavanje in sodelovanje z mediji (77 %) ter primerne poklicne izkušnje (77 %). Vse to govori v prid razvijanja socialnih kompetenc, povezovanja in sodelovanja tako v lokalnem kot tudi profesionalnem okolju.

3.6 Mentorstvo in vzornice v politiki

Nedvomno velja ugotovitev, da je politika polje, ki so si ga za sebe oblikovali, strukturirali moški po svoji podobi in po svojih potrebah in interesih ter postavili pravila igre, ki so izhajala iz njihove pozicioniranosti v družbi nasploh, kakor tudi v zasebnem življenju. Ženske so v politiki novinke. Vanjo so kot družbena skupina vstopile mnogo za moškimi in so praviloma morale sprejeti pravila igre, ki so v tem polju že obstajala. Za pozicioniranost v vsakem polju je pomembno koliko imajo posamezni akterji akumuliranih določenih za to polje relevantnih kapitalov. Zagotovo je za polje politike poleg ekonomskega, kulturnega in socialnega kapitala pomemben tudi politični kapital (cf. Bourdieu, 2004b: 73-77), ki pa si ga ženske še niso uspele pridobiti v zadostni meri, da bi lahko deloval njim v prid, saj so, kot smo dejali v njem še vedno novinke. Zato je zelo pomembno, da se za vstop v to polje dobro pripravijo, da dobijo za delovanje v njem potrebne pomembne informacije, znanja, veščine, ki jim bodo omogočili uspešno delovanje v njem. Nekatera od teh je mogoče pridobiti skozi formalne oblike pridobivanja znanj in veščin (formalno izobraževanje, politične šole in usposabljanja, treningi veščin, ipd.), nekatere pa je lažje pridobiti skozi neformalne stike in oblike delovanja, kar velja tudi ali pa predvsem za politiko. Pri tem ne mislimo na tisto, kar se v vsakdanjem življenju poimenuje z »veze in poznanstva«, ali pa z »moški klubi« (men's club) ampak na formalne ali neformalne načine prenašanja določenih vednosti in veščin na podlagi dalj časa trajajočih stikov med bolj izkušenimi in manj izkušenimi v določenem polju.

Zdi se, da tudi ženske v Sloveniji prepoznavajo pomen formalnega ali neformalnega mentorstva, saj jih je 36 odstotkov na vprašanje: *»Kateri dejavniki bi vplivali na učinkovito pripravo za delo na vaši politični funkciji?«* odgovorilo, da bi bilo to mentorstvo (usmerjanje pred med in po volilni kampanji), kot bolj pomembne dejavnike so postavile le še strokovno pomoč (41%) in strokovna usposabljanja (38%) (Slika 26, str. 31).

Slika 27 Ali ste imeli na začetkih vašega političnega delovanja kakšno neformalno ali formalno mentorstvo?

Politične novinke, ženske na začetkih svojega delovanja v politiki v glavnem (81%) niso deležne kakšnega formalnega ali neformalnega mentorstva. Med tistimi, ki o kakršnikoli obliki mentorstva poročajo, pa ugotovimo, da so bili tisti, ki so jim nudili pomoč pretežno moški (87 %), ki so zasedali najvišja mesta v stranki na državni ravni (generalni sekretarji, 17% in funkcionarji na državni ravni, 13,8%), manj je bilo med njimi lokalnih strankarskih funkcionarjev (10 %) (Slika 27).

Na vprašanje, kdo jim je pred, med in po kampanji nudil pomoč za delo v politiki, prevladujejo odgovori, da takšne pomoči niso bile deležne. Tiste, ki pa so, pa so jo dobile največ med volilno kampanjo in najmanj po volilni kampanji.

Med tistimi, ki odgovarjajo, da so bile deležne takšne pomoči, pa od akterjev v zasebnem življenju najpomembnejšo vlogo odigra partner (partnerka) v vseh fazah (pred, med in po volilni kampanji), med akterji v javnem življenju pa izkušeni posamezniki iz stranke, med katerimi pa seveda prevladujejo moški, saj so žensk s političnimi izkušnjami maloštevilne, še posebej to najverjetneje velja za lokalni nivo. Med kampanjo so (iz javnega življenja) tisti, ki nudijo največ pomoči izkušeni posamezniki iz stranke (46%), tem sledijo politični funkcionarji 34%, najmanj podpore med kampanjo pa je prišlo s strani izkušenih posameznikov iz stranke, kar je mogoče pripisati že zgoraj omenjenemu dejstvu, da je med izkušenimi politiki malo žensk (Slika 21, str 26).

Ena od razlag o tem, kaj bi v politiko pripeljalo več žensk govori o tem, da zaradi spolno-specifične socializacije mlajše ženske v manjši meri razmišljajo o tem, da bi lahko vstopile v

politiko, saj je kot smo zapisali že prej, politika polje delovanja moških, politika je pojmovana kot moško polje in kot polje, ki ni primerno za delovanje žensk, zato jih tam tudi ni. Zato mlajše ženske ali ženske na začetku svoje politične kariere potrebujejo modele, vzornice, primere uspešnih političark. Uspešne političarke in njihove zgodbe v medijih, ki govorijo o tem, da ženske so uspešne tudi v politiki, da »ženske to zmorejo« lahko nagovorijo druge mlajše ženske ali uspešne ženske v svojih poklicih, ki si želijo vstopiti v politično polje, da so ženske v politiki lahko uspešne in njihovo delovanje za skupno dobro lahko učinkovito.

Zato nas je v anketi tudi zanimalo, kateri ukrepi bi po mnenju anketiranih v politiko pritegnili več žensk (Slika 18, str 23). Več kot povedno je, da je največ (61%) vprašanih odgovorilo, da bi več žensk na pomembnih pozicijah moči prispevalo k temu, da bi se tudi druge ženske odločale delovati v politiki. Družini prijazna reorganizacija dela v politiki, je po njihovem mnenju drugi najpomembnejši ukrep (46%) in na tretjem mestu je vzpostavitev sistema mentoric, izkušenih političark, s strani političnih strank (36%).

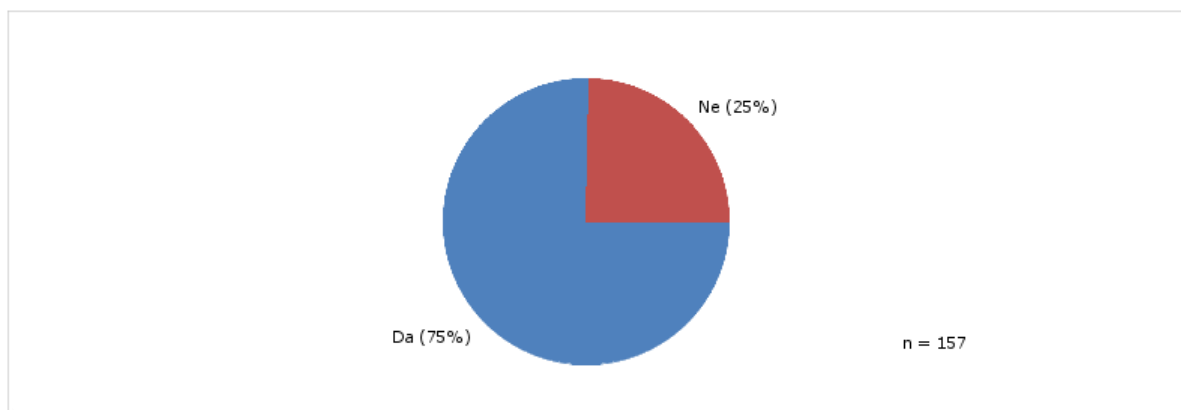
Ko govorimo o ovirah in potrebah žensk, ki stopajo v polje politike ne moremo mimo tega, da je žensk v politiki v primerjavi z moškimi še vedno manj in da je torej politična moč še vedno večinsko v rokah moških, kar v Sloveniji velja za vse tri ravni političnega odločanja (evropsko, nacionalno in lokalno). Na vprašanje ali menijo, da so ženske v njihovem lokalnem okolju ustrezno zastopane v politiki, več kot polovica meni (54%) da niso, medtem ko jih 42 odstotkov meni, da so v njihovem lokalnem okolju ženske ustrezno zastopane.

3.7 Kvote

Prav zaradi počasnih premikov na ravni strankarskih politik na tem področju (nekateri so sicer uvedle strankarske kvote), je leta 2004 prišlo do uzakonitve spolnih kvot najprej za volitve v Evropski parlament (40%) in kasneje 2006 35 odstotne spolne kvote za volitve v Državni zbor ter 2008, 40 odstotne spolne kvote za volitve mestnih svetnic in svetnikov, kjer se je volilo po sistemu sorazmernega predstavnštva. Spolne kvote so zdaj uzakonjene ter tako rekoč dobile domovinsko pravico, saj so stranke na vseh volitvah od uzakonitve naprej praviloma presegle uzakonjen minimum vsakega od spolov na kandidatnih listah. Do tega pa je prišlo po celem desetletju zavračanja predlogov za uzakonitev kvot z različnimi argumentacijami: bodisi, da gre za relikt socializma bodisi da bi to nasprotovalo enakim možnostim moških ali za kršenje principa enakosti (Antić Gaber 2011).

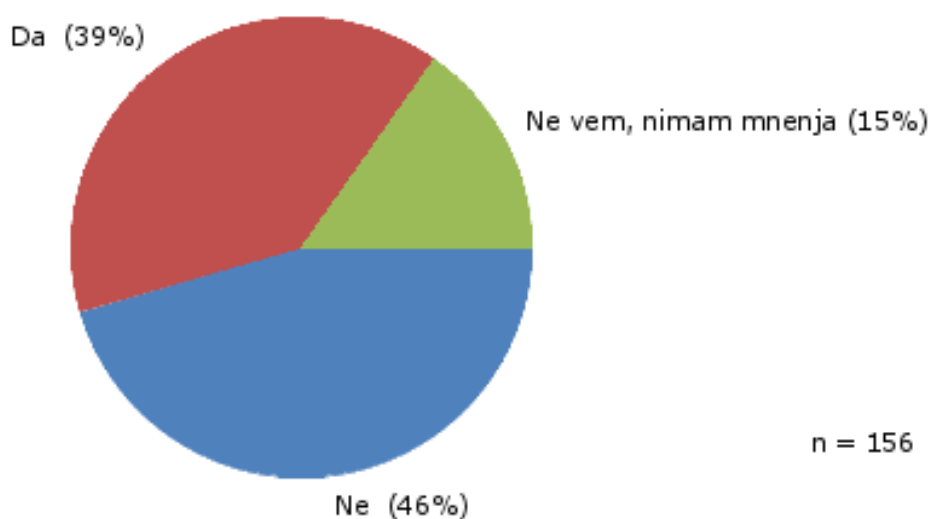
Zanimalo nas je, kakšen je odnos do spolnih kvot v politiki danes, ko je prav zaradi tega, ker so se izkazale za učinkovit mehanizem preseganja neenakosti v politiki tik pred tem, da se jih uzakoni tudi za najvišja mesta odločanja v gospodarstvu.

Slika 28 Se vam spolne kvote za kandidatne liste zdijo potrebne?

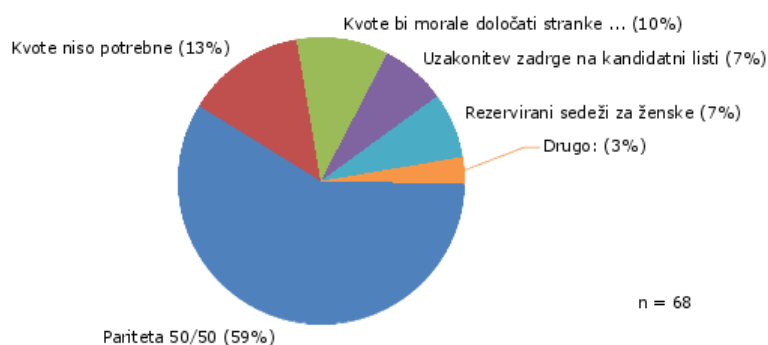

Na zgornje vprašanje (Slika 28) je 75 odstotkov vprašanih odgovorilo, da so spolne kvote potrebne in le 25 odstotkov, da niso. Skoraj polovica anketirank (47%) meni, da so zelo pomembne, četrtna pa da so pomembne (25%), da so manj ali pa niso pomembne pa meni skupaj le 11 odstotkov vprašanih.

Slika 29 Menite, da je trenutna zakonodajna rešitev glede kvot za lokalne volitve (60/40) ustrezna?

Slika 30 Kakšno spremembo bi predlagali?

Povedno je tudi, da je s trenutno rešitvijo (40 odstotna uzakonjena spolna kvota za lokalne volitve) več nezadovoljnih (46%) kot zadovoljnih (39%) (Slika 29). Večina tistih, ki menijo da trenutna rešitev ni ustrezna, predlagajo uvedbo paritete (59%), 7 odstotkov predlaga uzakonitev sistema zadrge na kandidatnih listah, prav toliko jih predlaga rezervirane sedeže, medtem ko jih le 10 odstotkov meni, da bi odločitev o kvotah morali prepustiti strankam (Slika 30). Iz njihovih odgovorov je mogoče sklepati, da jim je vloga in pomen zakonskih ukrepov na področju enakosti spolov v politiki dokaj jasna in da razmišljajo tudi o tem, kateri ukrepi bi lahko bili tudi uspešnejši.

4 ZAKLJUČEK

Na osnovi anketnega vprašalnika in analiziranih odgovorov žensk, ki so kadarkoli kandidirale na lokalnih volitvah smo prišli do spodnjih ugotovitev. Predstavljeni dejavniki tako osvetlujejo na eni strani pomembne ovire, ki ženskam otežujejo vstopanje v polje lokalne politike. Po drugi strani pa osvetlujejo tudi potrebe, ki bi ženskam morebiti olajšale vstop v politiko in tako omogočile njihovo višjo zastopanost na lokalnem nivoju. Prav zaradi tega je pomembno, da nadaljnje podporne mehanizme, strategije in zakonodajo mislimo v luči z zgornjih ugotovitev in tako skušamo zagotoviti večjo participacijo žensk tudi v lokalni politiki.

Spodbude in Podpore: Ženske, ki se podajo na pot lokalne politike, so praviloma ženske, ki so sicer same sebe prepoznale za možne kandidatke za lokalno politiko, saj jo spremljajo in poznajo njihove splošne in povsem konkretne probleme, vendar za samo kandidaturo praviloma potrebujejo zunanjo spodbudo in podporo predvsem ljudi iz lokalnega okolja pa tudi političnih in strankarskih vrhov.

Spodbude in podpora ljudi iz lokalnega okolja pa tudi političnih in strankarskih vrhov se izkaže kot pomemben del izraženih ambicij, torej tisti dejavniki, ki vplivajo na dejansko odločitev za kandidaturo.

Politične ambicije: Poleg spodbud in podpor pa so politične ambicije pri ženskah tesno povezane s težnjami po konkretnih spremembah v lokalnem okolju oz specifičnimi političnimi cilji in ne s splošnim političnim (ideološkim) delovanjem v politiki. To dodatno potrjujejo tudi podatki o nameri za dalj časa trajajoče ukvarjanje s politiko, saj le slaba tretjina anketirank navaja, da je bila odločitev za kandidaturo na lokalnih volitvah tudi dolgoročna odločitev za ukvarjanje s politiko.

Politične ambicije žensk kažejo, da so neizvoljene kandidatke nekoliko bolj ambiciozne kakor izvoljene, saj je med neizvoljenimi kandidatkami, ki nameravajo na naslednjih volitvah ponovno kandidirati, mogoče zaznati večje zanimanje za višje politične funkcije, kakor med izvoljenimi.

Vpetost v lokalno kolje: Pot do kandidature in do izvolitve žensk je praviloma tesno povezana z njihovo predhodno vpetostjo v lokalno okolje, saj so spodbude in podpore ljudi iz lokalnega okolja ene ključnih, da se ženske sploh odločijo kandidirati in da so kasneje na volitvah tudi uspešne.

Vloga stranke: V raziskavi ugotavljamo, da je stranka pomemben dejavnik, ki vpliva na način

kandidiranja (bodisi kot članice stranke na strankarski listi bodisi kot nečlanice na strankarski listi). Iz odgovorov sklepamo, da kandidiranje pod okriljem strank predstavlja prepoznavnost, finančno podporo, podporo v specifičnem znanju ter političnih izkušnjah.

Eno ključnih vlog pri enakopravnem vključevanju žensk v politiko igrajo t.i. *gatekeeperji*. Postavitev kandidatke na izvoljivo oz. neizvoljivo mesto se namreč kaže kot en glavnih dejavnikov, ki ga respondentke pripisujejo uspehu na volitvah. Pri tem imajo stranke odločilno vlogo. Drugačen odnos strank do tega vprašanja bi lahko prispeval k spreminjanju obstoječega stanja neuravnotežene prisotnosti obeh spolov v politiki.

Usklajevanje zasebnega življenja in političnega dela: Kot največji pomisleki žensk ob razmišljanju o kandidaturi se kažejo težave pri usklajevanju političnega in družinskega življenja ter izpostavljanje otrok oz. družine javnosti. Kot pomembni ukrepi, ki bi pripomogli k spreminjanju obstoječih spolnih razmerij se zato kažejo ukrepi, povezani z reorganizacijo dela v politiki na družini bolj prijazen način, kar vključuje organizirano varstvo otrok, prožnejše urnike in podobno. Saj trenutne raziskave kažejo, da ženske še vedno prevzemajo večjo vlogo pri skrbi za družino in gospodinjstvo kot moški, kar jih ovira v profesionalnem smislu.

Financiranje kampanje in dodatna izobraževanja: Kot največjo pomanjkljivost pri svojih kampanjah so anketiranke navedle, da bi potrebovale predvsem dvoje: ustrezno financiranje ter dobro profesionalno strokovno in operativno ekipo. Glede na povprečno visoko stopnjo izobrazbe respondentk bi lahko slednjo povezali z relativno visokimi zahtevami po strokovnosti, dodatnih izobraževanjih, bolj dodelani kampanji.

Mentorstvo: Zdi se, da tudi ženske v Sloveniji prepoznavajo pomen formalnega ali neformalnega mentorstva, saj jih nekaj več kakor tretjina meni, da je mentorstvo dejavnik, ki bi lahko vplival na učinkovito pripravo za delo na njihovi politični funkciji. Obenem pa ugotavljamo, da politične novinke, ženske na začetkih svojega delovanja v politiki v glavnem (81%) niso deležne kakšnega formalnega ali neformalnega mentorstva. Med tistimi, ki o kakršnikoli obliki mentorstva poročajo, pa ugotavljamo, da so bili tisti, ki so jim nudili pomoč pretežno moški, ki so zasedali najvišja mesta v stranki na državni ravni (generalni sekretarji in funkcionarji na državni ravni), manj je bilo med njimi lokalnih strankarskih funkcionarjev.

Pomanjkanje vzornice: Ugotavljamo, da pomanjkanje vzornic v politiki pomembno vpliva na odločitve žensk pri vstopanju na polje političnega, saj je več kot povedno, da je največ anketirank (61%), odgovorilo, da bi več žensk na pomembnih pozicijah moči prispevalo k temu, da bi se tudi druge ženske odločale delovati v politiki. Družini prijazna reorganizacija

dela v politiki, je po njihovem mnenju drugi najpomembnejši ukrep in na tretjem mestu je vzpostavitev sistema mentoric, izkušenih političark, s strani političnih strank.

Kvote: Ženske v Sloveniji na splošno prepoznavajo kvote kot zelo pomemben mehanizem za doseganje večje zastopanosti žensk v politiki, saj je velika večina anketirank odgovorilo, da so spolne kvote potrebne in zelo pomembne. Obenem pa ugotavljamo, da je skoraj polovica vseh anketirank s trenutno rešitvijo (40 odstotna uzakonjena spolna kvota za lokalne volitve) nezadovoljnih. Večina tistih, ki menijo da trenutna rešitev ni ustrezna, predlagajo uvedbo paritete.

5 VIRI IN LITERATURA:

Antić Gaber, Milica, 2011: Case Study: Slovenia: From Voluntary to Legislated Quotas. V: *Electoral Gender Quota Systems and their Implementation in Europe*. Study. Brussels: European Parliament. 109–121.

Bourdieu, Pierre, 2004b: *Znanost o znanosti in refleksivnost*. Ljubljana: Liberalna akademija.

Federici, Silvie, 2012: *Revolution at Point Zero: Housework, Reproduction, and Feminist Struggle*. New York: P M Press/Common Notions/Autonomedia

Lawless, Jennifer L., 2012: *Becoming a Candidate: Political Ambition and the Decision to Run for Office*. Cambridge: Cambridge University Press.

Matland, E. Richard in Montgomery, A. Kathleen (ur.), 2003: *Women's Access to Political Power in Post-Communist Europe*. Oxford: Oxford University Press.

Matland, Richard in Montgomery, Kathleen, 2003a: Recruiting Women to National Legislatures: A General Framework with Applications to Post-Communist Democracies. V: *Women's Access to Political Power in Post-Communist Europe*. (ur. Matland, E. Richard in Montgomery, A. Kathleen). Oxford: Oxford University Press. 267-284.

Metina lista, Meta dekleta. Dostopno na: <http://metadekleta.metinalista.si/zenskevpolitiki/> (Citirano, 15.5.2015)

Norris, Pippa in Lovenduski, Joni, 1995: *Political Recruitment, Gender, Race and Class in the British Parliament*. Cambridge: University Press.

Poročilo anketnega vprašalnika, 2011. Usklajevanje zasebnega in profesionalnega življenja kot ovira za številčnejšo prisotnost žensk v politiki. Ljubljana: Neobjavljeno.

SURS, 2014. Dostopno na:

<http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/podatki/prikazistaronovico?IdNovice=6684> (Citirano, 15.5.2015)